

3. C. p. 7. 2. 5

VCM 5= 5580

0833 - 8 NOV 1951

ad - w'g

068200
7/1
068200

THESES
PERIPATETICÆ
DE LOGICA
PHILOSOPHIÆ ORGANO,

PROPVGNATÆ
A NOBILIBVS ADOLESCENTIBVS,

IN COLLEGIO CLAROMONTANO
SOCIETATIS IESV,

*A Kalendis Decembribus anni M. DC. XLIX.
ad Kalendas Martias anni M. DC. L.*

BIBLIOTHÈQUE
de

MR COUSIN

6680

PARISIIS,
Typis EDMUNDI MARTINI, viâ Iacobæâ,
sub Sole aureo.

M. DC. L.

THESES
PERIPATETICAE
DE LOGICA
PHILOSOPHIA ORGANO,

PROVGNATA
A NOBILIBUS ADOLESCENTIBUS,

IN COLLEGIO CLAROMONTANO
SOCIETATIS 1527,

CA. KALONDI D. MARTINUS ANNI M. DC. XLIX.
AD KALONDI MARTINUS ANNI M. DC. L.

PARISIIS,
Typis EDMUNDI MARTINI, viâ Jacobæ,
sub sole auro.

M. DC. L.

I.

II.

VERBVM hoc Græcum, quod φιλοσοφία nominatur, Latinè amor sapientiæ dicitur, illud autem Pythagoras adinuenit, qui cùm ausus non fuisset sapiētem se profiteri, philosophum potiùs, id est amatorem sapientiæ se esse respondit. *August. lib. I. de ord. cap. II. & 14. de Trin. cap. I.*

III.

Ex Aristotele & communi usu.

RECTE se habet Philosophiam appellare scientiam veritatis, *Lib. 2. Metaph. text. 3.* inquisitionemque Sapientiae. est autem Sapientia, Aristoteli quidem 6. *Eth. cap. 11.* rerum natura præstantium scientia, & intelligentia; Augustino verò *loc. cit.* scientia rerum humanarum & diuinarum.

IV.

An sit Philosophia.

PHILOSOPHIAM esse aliquam, quod Dogmatici affirmant, nec omnem veritatem latere, quod Academici opinantur ex dictis sapietum cõcludi potest; nam Augustinus se Academicis respondisse testatur. & Aristoteles ὁπρ᾽ αὐτοῦ sciendi non inuenit tantum, sed etiam posteris tradidit.

V.

Quòd esse possit.

ACQVIRI posse à nobis mortalibus probat, & ingenita omnibus sciendæ veritatis cupiditas, quæ, quia à natura est, irrita esse non potest; & quod omnia adiumenta habemus; mentem, qua concludamus; notiones, ex quibus verum; Logicam, qua certi simus de conclusione.

VI.

Quid sit Philosophia.

MELIUS definiri non potest, quàm si notio traducatur in definitionem, dicaturque scientia, aut veritatis omnis, aut, quod idem est, rerum diuinarum & humanarum, humanas dico, quarum principium est in ratione hominis; diuinas, quas cumque alias, natura enim est $\gamma\acute{\alpha}\nu\omega\gamma\mu$.

VII.

Quid sit scientia.

SCIENTIA hoc in loco latiùs sumitur, quatenus suo ambitu comprehendit omnes virtutes mentis discursiuas, atque adeo quatuor conditiones omnino exigit, vt sit cognitio veri, comprehensiuua, certa, & euidens, in comprehensione continetur vniuersalitas.

VIII.

Quid comprehensio.

COMPREHENSIVAM dico, non qua notione Theologi Deum incomprehensibilem affirmant, cognitione scilicet adæquata cognoscibilitati obiecti, sed qua Philosophi aiunt, verum comprehendì posse, cognitione nempe, quæ non in accidentibus hæreat, sed ad essentiam pertineat.

IX.

Descriptio ex Heraclito, & Platone.

CVM dixit Heraclitus ἀνθρώπων huma-
næ mentis; Plato similitudinem cum
Deo, vterque respexit in tres Dei quasi
notas, sapientiam, sanctitatem, & poten-
tiam, quas accipit homo à philosophia, sa-
pientiam à contemplatiua, sanctitatem
ab actiua, potentiam ab effectiua.

X.

Ex Socrate.

SOCRATES meditationem mortis ap-
pellauit, tum quia separat à voluptuaria
vita, quam solā vulgus hoc nomine digna-
tur, tum quia facit cupiditatem illius vitæ,
in qua veritas elucet, tædium huius, in qua
latet, tum denique quia hominem & mor-
talitatis suæ admonet, & immortalitatis.

XI.

Ex Cicerone, & aliis.

MEDICINA verò animi est, quippe
quæ ipsi præstet idem ac corpori ars
medendi, procuret sanitatem, morbos cu-
ret, nam & cæcitatem mentis, quæ igno-
rantia, & voluntatis quasi ἀλυσιν, quæ
ignauia est, sanat, illam Logicæ, istam
Ethicæ præceptis.

XII.

Quam cadat in naturam.

NEC cadit in expertem rationis, cum sit cognitio, nec in irrationalem, cum sit comprehensiva; nec in puerilem cum sit certa: sed in virum rationis usu perfecto præditum; an etiam in foeminam? videat Aristoteles, qui virum imperfectum, & perpetuum puerum foeminam appellavit.

XIII.

An cadat in Deum.

DUPLEX est Philosophia, una discursu mentis, altera intuitu veritatis continetur; illa est humanæ mentis dos propria; ista diuinæ; vtraque Angelicæ, nam inter vtramque media, de rebus se superioribus philosophatur, ut humana; in inferioribus intuetur veritatem, ut diuina.

XIV.

De origine Philosophiæ.

VNDE nata sit diuina Philosophia, vanum est quærere, est enim fons & origo. Vnde angelica profluxerit, tradunt Theologi, cum infusas à Deo Angelis rerum formas in prima conditione docent. Vnde humana profecta sit, non vna est Theologorum, Philosophorumque sententia.

XV.

De origine secundum Theologos.

IN EVSAM Adamo statim à creatione probabiliter, ex eo conficiunt Theologi, quòd rectus homo dicitur factus, *Eccl. 7.* id est ideæ diuinæ, quæ regula est omnium operum, conformis; quòd imposuerit animalibus nomina iubente Deo; quòd *Ecc. c. 17.* dicitur Deus ostendisse illi magnalia, &c.

XVI.

De origine secundum Platonem.

ABERRAVIT Plato qui originē Philosophiæ repetiit ab æternitate animorum, qui, priusquam laberetur in corpora, contēplati fuissent ideas rerū, siue in opificis summi mēte, siue per se existentes, & inde scientiam hausissent, obiectu corporis obuelandam, & doctrina reuelandam.

XVII.

De origine secundum Aristotelem.

AUT reuera nata est, aut certè nasci potuit Philosophia ex admiratione sic tanquam occasione; cupiditate sciendi causas, visis effectis, vt irritamento; experientia, vt obstetrice; mente, vt genitrice; primis notionibus, vt seminibus; denique doctrina tanquam nutrice & cultrice.

XVIII.

De fine Philosophiæ.

NVLLA est homini causa philosophandi nisi ut beatus sit: *August. lib. 19. de Ciuit. Dei, cap. 1.* beatitudine dico, quæ sit perfectio actionis secundum naturam, quæ ratio est. hæc autem vnde quaque perfecta est, si contempletur verum, præcepta bene viuendi teneat, artes calleat.

XIX.

De Vtilitate.

VTILEM esse homini Christiano nemo negare potest, nisi vel Hæreticus qui clypeum fidei eripi velit; vel Atheus, qui naturæ voces numinis testes audire nolit; vel Nouator, qui prophanas nouitates molitur; vel imperitus, qui rem accuset, damnetque quam non nouit.

XX.

Diuisio Philosophiæ.

QVANDO QUIDEM scientiæ ita diuiduntur ut res, quæ sunt ipsarum obiecta, *lib. 3. de anima, c. 8.* cumque obiectum philosophiæ, quæ scientia est, sint res diuinæ, atque humanæ, oportet ut diuidatur in contemplatiuam, quæ circa res diuinas, & operatiuam, quæ circa humanas versetur.

XXI.

Diuisio Philos. contempl.

Res diuinæ, id est quarum principium nō est in ratione hominis eas cognoscentis, aliæ sunt mutabiles, & considerantur vt mutabiles; aliæ sunt mutabiles quidem, sed non considerantur, vt mutabiles; aliæ sunt immutabiles, & considerantur vt immutabiles; hinc triplex contemplatiua.

XXII.

Diuisio operatiue Philosophiæ.

Res humanæ, id est quarum principium est in ratione hominis eas cognoscentis, aliæ pertinent ad mentem, aliæ ad voluntatem, aliæ ad potentiam motricem. hæc enim tria duntaxat operantur per præcepta, circa res mentis, Logica; voluntatis, Ethica; potentiæ motricis, ars versatur.

Harum conclusionum veritatem propugnauit
 Dom. GERARDVS DE BAS Gothalanus,
 die IV. Decembris anni M. DC. XLIX.

DE NOTIONE,
FINE, SVBIECTO,
necessitate Logicae.

I.

Notio ex etymologia.

QUAM Λογικὴν Græci, Rationalem Latini vocant, ea certè circa λόγον versatur, & quidem τὸ ἐν τῇ ψυχῇ potius, quàm τὸ ἐξω, versatur autem, vt vox Græca significat, efficiendo, seu magis dirigendo. quanquam apud Aristotelem vix reperias λογικὴν hoc in sensu substantiuè.

II.

Notio ex usu communi.

NEMO est, vel imperitus, qui nomine Logicæ non intelligat, eam partem philosophici cursus, quæ prima solet tradi idcirco, quia aliis viam aperit, aperit verò, quia tradit præcepta reliquas scientias acquirendi, vnde hæc sola notio statim damnat eos, qui speculatiuam faciunt.

III.

Ex autoritate sapientum.

LOGICAM ipsa fronte suam ferre cum nomine notionem voluit Aristoteles, inscribens ὄργανον, τῆ φιλοσοφίας, vt addere Peripatetici, testibus Ammonio, Philopono, Simplicio, Boëtio, &c. at Augustinus *lib. 2. de ordine, cap. 13* Scientiam sciendi, & disciplinam disciplinarum dixit.

IV.

Diuisio Logica.

DE Logica quæri potest, vnde, quomodo, propter quid habeatur; ex parte originis diuiditur in naturalem & artificialem: ex parte modi quo habetur, in habitualement, & actualement: ex parte finis in eam quæ apprehensionibus, secundam quæ iudicio, tertiam quæ discursui seruiat.

V.

Diuisio Logicae artificialis.

ARTIFICIALIS diuiditur in docentem & vntem, non tanquam in partes absolutè & realiter distinctas, sed in duo siue nomina, siue officia & respectus vnius eiusdemque artis; illa tradit præcepta perfectè ratiocinandi, ista traditis vtitur.

De fine Logicæ externo.

QUANDO Logicam cum Aristotele cōsideramus vt ὁργανον, omne autem instrumentum definiri debet ex suo fine, qui est vel vsus, vel opus instrumēti, vt docet *S. Tho. lib. de Interp. Lect. 7.* Logicæ finis quærendus est, & quidem intrinsecus, nam extrinsecus est infinitus.

VII.

De fine interno.

FINIS vltimus Logicæ intrinsecus est scientiæ acquisitio, quis enim alius foret finis organi sciendi quàm scientia, per quam definitur. Proximus autem est sola demonstratio, quandoquidem sola est instrumentum immediatum scientiæ illius, quam Aristoteles definiuit, *l. I post Anal. c. 2.*

VIII.

Definitio scientiæ.

SCIENTIA enim est cognitio rei per causam, propter quam est, & quod causa sit, & quod non contingat aliter euenire: vbi nomine rei, & causæ intelligitur propositio aliqua vera, nam & res est id quod scitur, & causa, est id per quod scitur, scitur autē propositio per propositionem.

IX.

Finis docentis & utentis.

DEMONSTRATIO sumi potest duobus modis, quatenus in se est, & quatenus in suis causis proximis continetur, seu præceptis demonstrandi, primo modo sumpta est finis Logicæ utentis; secundo docentis, hæc enim traditis præceptis, ista demonstratione facta quiescit.

X.

De subiecto inhæſionis Logicæ.

IN artibus, cuiusmodi Logicam consideramus, subiectum dicitur tribus modis; inhæſionis, cui inhæret ars ipsa sic tanquam forma; tractationis, de quo tractat; operationis, in quod inducit suâ propriam formam: Logicæ subiectū, inhæſionis quidem est mens; tractationis, demonstratio.

XI.

De subiecto tractationis.

EST enim in arte qualibet idem omnino finis proximus, obiectum, & subiectum tractationis; nam illud obiicitur arti, quò tendit, & de illo tractat, in quo faciendo versatur. Porro qui obiectum & subiectum operationis in artibus confundunt, mirum quantum eos errare oportet.

XII.

Quotuplex sit subiectum operationis.

ID in quod ars quæcunque introducit formam, quæ ipsius est finis proximus, subiectum operationis dicitur, estque vel materiale vel formale, quia sub duplici ratione seu habitudine ad formam considerari potest, vna cõmuni, sub qua materiale vocatur; altera propria, sub qua formale.

XIII.

De subiecto Logicæ.

TR I A sunt, quæ considerat Logica, voces, res & conceptus, voces sunt signa conceptuum, conceptus rerum; oportet vt de illis vnum sit subiectum Logicæ per se, at non voces, quia propter aliud diriguntur à Logica; neque res, quia spectantur tantum, vt sunt scibiles.

XIV.

Sententia Aristotelica.

RE S T A T ergo vt sit aliquis conceptus, nec tamen omnis, quippe non omnis immediatè formari potest in organum sciendi; sed solus discursus; & quidem vt formabilis in demonstrationem, hæc enim formabilitas est ratio formalis, sub qua pertinet ad solam Logicam.

Concordia Nominalium cum Aristotele.

CONSENTIUNT Aristoteli Nominales. Cùm statuunt pro subiecto Logicæ voces, nec enim externas, & materiales intellexere, sed formales, ut loquuntur, atque internas, quæ certè nihil sunt præter conceptus, quod prius docuerat Philosophus, *lib. I. post. Analyt. textu 77.*

XVI.

Concordia Realium cum Aristotele.

CONSENTIUNT & Reales quoque, quas enim res voluerunt esse subiectum Logicæ, eas ut scibiles acceperunt; res autem formaliter ut scibiles, sunt rerum conceptus. nam sunt scibiles, ut sunt in intellectu, res verò ut in intellectu tam sunt conceptus, quàm homo, ut pictus, est pictura.

XVII.

Concordia Thomistarum cum Aristotele.

QUIN & Thomistæ cùm volunt materiam Logicæ esse entia rationis, ab Aristotele, aliisque non dissentiant, entia enim rationis volunt non chimærica, sed res quascunque secundum eas affectiones, quas habent quatenus sunt in mente, & ut loquitur D. Thomas secunda intellecta.

XVIII.

Concordia Auerrois cum Aristotele.

IMMò nec ipse Commentator secundas intentiones introducens à vero errat, nam sunt illæ reflexi conceptus, quos solos dirigere potest Logica, nec etiam dissentiunt, qui conceptus obiectiuos astruunt, quippe conceptus idem, dicitur obiectiuus prout obiectum respicit, formalis, ut mentem.

XIX.

De necessitate Logicæ naturalis.

LOGICA naturalis simpliciter necessaria est ad acquirendam scientiam, quæ de agitur, nam solo discursu gignitur, at Logica naturalis est formaliter ipsa vis discurrendi ingenita, hinc enim Logica dicitur, quia est ὁ λόγος, λόγος autem, quæ λόγος, est discursus, vel pars discursus.

XX.

De necessitate Logicæ artificialis.

EX parte Logicæ duplex necessitas distinguui debet, una simpliciter, & ad esse, altera secundum quid, & ad bene esse, ex parte scientiarum duo genera partium, aliæ enim sunt faciliores, quæ ex primis notionibus in prima figura concluduntur, aliæ difficiliore, quæ alterutra conditione carent.

XXI.

Quomodo & ad quid sit necessaria.

AD partes faciliores in statu perfecto habendas non est necessaria Logica artificialis, nec itē ad difficiliore, vtcumque acquirendas; sed tantū ad possidendas in statu perfecto, id est certitudinis, & euidētiae, quis enim sciat se scire sine arte? quis accuratiores definitiones faciat?

XXII.

An sit scientia.

QUI Logicam in genere scientiarum reponunt, alij speculatiuā esse aiunt, partēque physicā, alij operatiuā physicā subordinatam, illi euertūt notionem communem, isti essentiam scientiā, ambo Peripateticam doctrinam, scientia esse non potest, quæ totius philosophiæ est organū.

Harum conclusionum veritatem propugnauit LVDOVICVS VORSE *Parisin.*
die II. Decemb. anni M. DC. XLIX.

DE GENERE,

ET NATURA

Logica.

I.

Diuisio habituum mentis.

ATENTVR omnes Logicam diuidi in habitualement & actualement, duobus enim modis esse potest in homine, habitu & actu, quæritur quo in genere habituum reponenda sit, an inter perfectos, quæ virtutes, an inter imperfectos, seu errores, facultates, & opiniones.

II.

Quid sit virtus in genere.

VIRTUS rectè definitur, optima dispositio potentia ad proprium opus *lib. 6. Ethic. c. 1.* sed cum virtus respiciat potentiam, operationem, & opus, debet esse ter optima, pro triplici respectu, habereque firmitatem inhæſionis, facilitatem operationis, bonitatem operis.

C

III.

Quid sit virtus mentis.

DEFINITVR, tum optima dispositio mentis ad proprium opus, quod est cognoscere verum; tum habitus semper inclinans in verum, quæ duæ definitiones coincidunt; nam habitus, constantiam inherendo; inclinans, facilitatem in operando; in verum, bonitatem operis significat.

IV.

Quotuplex sit virtus mentis.

PROPRIVM opus partis discursivæ est ἀλήθεια, at sunt quinque numero, quibus animus verum enunciat affirmando aut negando, ars, scientia, prudentia, sapientia, intelligentia; nam existimatione & opinione, ut mentiatur animus, evenire potest, lib. 6. Ethic. cap. 31.

V.

Definitiones singularum.

INTELLIGENTIA est habitus principiorum. Sapientia, rerum natura præstantium scientia & intelligentia. Scientia est habitus demonstrativus. Prudentia habitus cum ratione activus. Ars habitus cum ratione effectivus, lib. 6. Ethicorum capite 3. & 4.

VI.

De proprietatibus virtutum mentis.

OMNIS virtus mentis ἀληθῶς πάντα φαῖναι ἢ ὑποφαῖναι: nulla igitur non aliquod iudicium facit. Omnis præter intelligentiam probat aliquid de aliquo, hinc enim scientiam discurrere probat Aristoteles, quod sit μετὰ λόγου, at omnis virtus est μετὰ λόγου.

VII.

Quod Logica sit virtus mentis.

LOGICAM esse virtutem mentis æquè ac prudentiam & artem, demonstratur ex eo, quod de proprio subiecto semper verum dicit, & certis continetur præceptis, certis inquam, si pertineant ad proprium & per se subiectum, nam si ad secundarium, incerta sunt, aut difficilia.

VIII.

Divisio intellectus in speculativum & operativum.

SI virtus mentis est, cuius partis tãdem speculatiuæ, an operatiuæ? duæ sunt enim partes animi; quatenus ratione utitur; vna, qua contemplamur ex entibus ea, quorum principia aliter se habere non possunt; altera qua cognoscimus ea quorum principia sunt ἐνδεχόμενα, lib. 6. Eth. c. 1.

IX.

Distinctio utriusque ex parte obiectorum.

AD ea enim quæ genere differunt, diuersum quoque genus partium animi ex se pertinet, quippe cognitio fit per similitudinem quandam, & οἰκειότης, dicatur vero partium intellectus altera ὁρισμοτική, altera vero λογική, *ibidem, & cap. 4. & lib. 6. Metaph. text. 2.*

X.

Distinctio ex parte finis.

VTRUMQUE intellectum differre fine, ita ut speculatiui finis sit sola cognitio sui obiecti, practici vero productio obiecti, cōmunis est confessio, at quod ille finis sit intrinsecus, quia pauci aduertunt, ideo non vident, intellectus duos nō posse differre fine, nisi obiecto differant prius.

XI.

Quod Logica non sit speculatiua.

NULLA cognitio, nullaque virtus productiua sui obiecti est speculatiua, Logica autem suum obiectum, quæ est demonstratio sola, producit; Docens quidem, cū præcepta demonstrandi tradit: Vtens verò, cū præceptis utitur: neutra est igitur speculatiua.

XII.

Divisio intellectus operativi.

OPERATIVVS intellectus est, qui dirigit potētiam animi ad operationem, totuplex igitur est, quotuplex potentia diuersa dirigi potest à ratione: dirigi autem potest quæcūque, & errare potest, & rationi obedire, at potest, vis ratiocinādi, appetendi, mouendi: triplex ergo operatiuus.

XIII.

Quid actio, effectio, &c.

OPERATIO voluntatis liberæ est actio strictè sumpta; operatio potētiae motricis, effectio; operatio rationis caret nomine; dicatur vel operatio specificè sumpta, vel ratio; actiuius ergo intellectus est, qui dirigit voluntatē in agendo; effectiuius qui potentiam motricem in efficiēdo, &c.

XIV.

Quod Logica sit scientia latè sumpta.

SI latè sumitur scientia, quatenus, vel sensui opponitur, propter vniuersalitatem; vel errori propter veritatem; vel opinioni propter certitudinem; vel fidei propter euidētiā, certè Logica scientia est, eaque notione scientiæ vsi sunt S. Augustinus, D. Thomas, &c.

XV.

Quid sit scientia strictè sumpta.

AT si scientia sumitur, quatenus vna est de quinque virtutibus mentis, aut certè quatenus opponitur arti, atque prudentiæ, sic strictiùs accepta postulat quintã conditionem, quod sit speculatiua, & quidem per proximas causas, cæteras enim conditiones habet communes cum aliis.

XVI.

De duplici necessitate scientiæ.

NON obiectum tantum, id est conclusionem demonstrationis, sed ipsum quoque subiectum scientiæ debet habere necessarium, sua tamen vnumquodque propria necessitate, obiectum quidem complexa, subiectum verò incomplexa, complexa est necessaria connexio prædicati.

XVII.

De necessitate incomplexa.

DICITUR illa modo subiecti, modo existentia necessitas, prout consideratur, aut in quo est, aut cuius est. Hæc qui absolutam sibi fingunt, & ab Aristotelis mente recedunt, & in errores populares labuntur, est namque relatiua ad cognitionem ipsam, seu propositionem.

XVIII.

Quid sit necessitas incomplexa.

DEFINITUR enim independentia subiecti à cognitione sui, ut existat; nam ut ait Aristoteles, tum 6. *Ethic. cap. 4.* tum in 6. *Metaph. cap. 1.* necessarium est, cuius principium non est in ipso cognoscente, contingens autem, cuius principium est in ipso cognoscente.

XIX.

Quod Logica non sit scientia strictè sumpta.

QUANDOQVIDEM Logica tota operativa est, habetque subiectum tractationis cōtingens, certè scientia strictè sumpta non est, atque adeo nec pars, vel Metaphysicæ, quod Plato; vel Physicæ, quod quidam opinantur. multo minus est intelligentia, quandoquidē discursu continetur.

XX.

Quod Logica non sit ars.

SI ars latè sumitur pro omni virtute mentis non speculativa, certè Logica ars est, eaque notione à sapientibus ars appellatur. Si autem strictè, quatenus est habitus effectivus propriè, Logica nomen artis ferre non potest, cū in effectione propriè dicta non versetur.

XXI.

Quòd Logica non sit prudentia.

SI latè sumitur prudentia, pro virtute operatiua, quæ non sit ars propriè, opereturque aliter, quàm efficiendo, esto Logica quodammodo prudentia: si strictè pro habitu propriè actiuo, prudentiæ genere non continetur: Logica quippe in actione propriè dicta non est posita.

XXII.

Definitio perfectæ Logicæ.

EST virtus mentis instrumentaria ad sciendum, vel, vt Peripatetici loquuntur, ὄργανον τῆ φιλοσοφίας; vt Aristoteles τρέπος τῆ ἐπιστήμης; vt Augustinus machinamentum & instrumentum rationis, lib. 2. de ord. cap. 13. vt tota humanitas, habitus λόγου directiuus.

Harum conclusionum veritatem propugnauit HENRICVS ROZEY Parisinus, die 18. Decemb. an. M. DC. XLIX. utrisque scholis.

DE MENTIS OPERATIONVM

N V M E R O , S I G N I S ,

& veritate.

I.

Quid sit mens.

INGENIOSE definitur, *lib. 3. de an. text. 17.* id quo animus potest omnia fieri, & facere, non re ipsa quidē, sed imagine: seu vis animi, qua potest rerū formas in se exprimere, expressas comparare, comparatas componere, si sint affines; diuidere, si pugnantes.

II.

Quid conceptus ex Aristotele.

EST imago rerū expressa ab ipso intellectu, non potest autē melius intelligi, quàm si animus cum pictore comparatur, qui in se, pro tabula, pingat; mens cum manu, vel penicillo; conceptus cum imagine; conceptio cum pictione, res cognita cum obiecto, vel exemplari.

D

III.

Quid conceptus ex Augustino.

CONCEPTVM ille comparat cum prole, obiectum cum patre, animum cum genitrice, mentem cum utero, speciem impressam sensibus cum semine; *ab obiecto enim & potentia paritur notitia.* Porro hic filius mentis, & naturam matris, & patris nomen habet.

IV.

De conceptu obiectiuo & formali.

CONCEPTVS de Leone v. g. & mentem respicit & Leonem; illam vt subiectum forma, istum vt obiectum imago. Hinc duplex fortitur nomen, licet sit vnus, obiectiuus dicitur, quia pertinet ad obiectum; formalis, quia pertinet ad mentem; illum repræsentatiuum, istum subiectiuum vocat D. Th. *opusc.* 30.

V.

Quotuplex sit operatio mentis.

TRES esse, vel operationes mentis, vel potius diuersos operandi modos, auctoritas sapientum probat, firmat ratio, tota humanitas clamat; nam mens vel affirmat nihil, negatve, sed cognoscit tantum; vel affirmat, negatve sine medio; vel affirmat, negatve cum medio.

VI.

Quid methodus, quid dubitatio.

QVI methodum quartam dicunt operationem, ex eo decipiuntur, quòd nō satis apprehensionis reflexæ, & ordinātis vim intelligant; qui addunt dubitationē, illi non vident, quid sit trāsitus à prima operatione ad secundā, quæve comparatio conceptuum iudicium antecedit.

VII.

Cur signis conceptus exprimatur.

MORTALITATIS conditio est, vt communicari conceptus nō possint, nisi per sensus; in quos quia nihil cadit incorporeū, oportet vt conceptus nostri per se spirituales quasi incorporētur, sicq; accōmodentur sensuū cōditioni: incorporātur autem, cū signis sensibilibus exprimuntur.

VIII.

Quid sit signum.

SIGNVM est, quod potentiæ cognoscenti aliquid à se diuersum repræsentat; vis autem significandi oritur ex ea connexionē duarū rerū, qua fiat, vt vna veniente in mentem, altera quoque trahatur; vnde vt diuidatur signū, attendendum est, vnde, qualis, & quanta sit hæc connexio.

Quotuplex signum.

EST autem, vel à natura, vel à libera voluntate; hinc signum aliud naturale, aliud artificiale. Deinde vel tanta est vt vna res supponatur pro altera, vel non est tanta: hinc suppositiuum & manifestatiuum. Denique vel cognosci debet, vel non debet, hinc instrumentale, & formale.

X.

Quid sit vox.

VOX est sonus emissus ex ore animalis ex intentione aliquid significandi, quod in animo versetur; vbi notandæ sunt duæ partes essentielles vocis, materia, quæ est sonus; forma, quæ significatio. Hinc sumi vox potest duobus modis, materialiter pro sonis, formaliter pro re significata.

XI.

Quid sit vox humana.

BELLVINAS inter & voces humanas, duo sunt discrimina, vnum essenziale; alterũ secundariũ, nam humanæ significat & appetitus, & conceptus puros, belluinæ non nisi appetitus, vnde fit vt illæ sint articulatae, istæ non item, articulis enim rerum habitudines significantur.

XII.

Quid immediatè significet.

VOCEs esse signa immediata conceptuum, mediata dumtaxat rerum cōstans fuit omnium veterum sententia: ex quo duplici respectu, scilicet ad res, & conceptus, constat quid sit sensus formalis vocum, quid realis: ille enim pertinet ad conceptus, iste ad res.

XIII.

Quo modo significet.

VT voces humanæ sunt signa suppositiua conceptuum, sic conceptus rerum; dispari tamen modo, nam illæ significant instrumentaliter, & artificialiter, isti formaliter & naturaliter, quod vltimum rectè demonstravit Aristoteles aduersus Platonem.

XIV.

Quotuplex sit apud Logicos.

DVo genera sufficiunt, & omnino necessaria sunt. Primum quo conceptus exprimantur. Secundum quo veritas; illud est nomen, istud verbum: aliæ enim orationis partes, sunt istarum duarum aut modi, aut nexus. Oratio perfecta est, quæ verum aut falsum significat.

XV.

Quid sit nomen.

V V L G O dicitur vox significans ex instituto sine tempore &c. quæ est tolerabilis descriptio: essentialis autem est definitio, quam habet D. Th. *lib. 1 de interp. lect. 10.* est vox significans ad placitum simplicis intellectus qui est similitudo: ex hac enim demonstratur omnes partes alterius.

XVI.

Quid sit verbum.

N O N est melior descriptio vulgaris verbi quam nominis, longe perfectior foret illa definitio, est vox humana significans veritatem: hinc enim omnes alie proprietates demonstratur. porro significare cum tempore est veritatem tempori affixam exprimere. nullum pure verbum est preter substantiuum.

XVII.

Quid sit veritas & quotuplex.

V E R I T A S est conformitas conceptus cum obiecto, falsitas vero opposita difformitas. Vt autem potest veritas esse in intellectu, vel ita ut cognoscatur, vel ita ut non cognoscatur: ex D. Th. *1. p. q. 16. art. 2. in corp.* Sic duplex veritas, vna complexa, altera incomplexa.

XVIII.

Quid veritas complexa.

EST ea quæ cognoscitur ab intellectu, vel quæ ita est in intellectu, vt cognitū in cognoscente. Dicitur complexa, quia in solis propositionibus reperitur; mētis quia in ipsa sola est; Logica, quia huius solius fatagit Logica; perfecta, quia perfecto habetur modo, & proprio mentis.

XIX.

Quid veritas incomplexa.

EST ea quæ in mente est, nec tamen à mente cognoscitur. Dicitur Physica, quia est Physicæ considerationis; sensus, quia in eo etiam reperitur: signi, quia signo vt signum est conuenit; imperfecta, quia imperfecto habetur modo; incomplexa, quia in apprehensionibus inuenitur.

XX.

Quibus conueniat veritas complexa.

IUDICIO primū conuenit, tum syllogismo, quatenus ex iudiciis componitur: apprehensioni nequaquam. Porro omnis propositio, vel vera est, vel falsa: quæ falsificans dicitur, propositio non est re ipsa, & apud Logicos, qui propositiones formaliter vt signa considerant.

XXI.

Quod apprehensio complexa sit vera.

APPREHENSIONES saltem complexas veritatis, aut falsitatis tã esse participes, quàm sensuũ operationes, nemo negarit, qui animaduerterit, tales fieri in mēte cōceptus primos, quales fuerint sensuum imagines, at illarum alias conformes obiectis, alias diffformes esse, quis non videat.

XXII.

Quod etiam incomplexa.

CVm nulla sit apprehensio sine obiecto: quomodo enim imago sit, nec tamen vllius sit? cūmq; obiectum cuiuscunque apprehensionis simplicis sit illa res, quę sui speciem ingerit sensibus; resque vel cōformē, vel diffformē sibi ingerat, oportet veritatē aut falsitatē apprehēioni cōuenire.

Harum conclusionum veritatem propugnauit IACOBVS MIGNON Parisin.

die 15. Ian. ann. M. DC. L.

D E E N T E

R A T I O N I S.

I.

An sit Ens rationis.

ENs rationis magnum disputationis, maximum imbecillitatis humanæ argumentum, qui negat, affirmat; & tunc vehementissimè probat, cùm maiori ratione improbat. mentis humanæ delirium est, sed tam pretiosum, ut ipsius ope sciat omnia.

II.

Quot modis dicatur Ens rationis.

VULGO aiunt Ens rationis dici tribus modis, quod est effectivè à mente, ut domus, quod subiectivè in mente, ut scientiæ; quod obiectivè in mente, ut res cognita, de tertio hîc agi, non item de aliis. quàm vulgaris est hæc trimembris distinctio, tam inutilis est, imò & vana.

E

De Ente in anima, & extra animam.

LONGE D. Thomas melius hac in parte sensit, cum ens diuisit in ens naturæ, & ens rationis, id est hominem, v. g. quem natura peperit, & hominem quem ratio excogitauit, vel vt Aristoteles vbique fere distinguit, ens aliud in anima, aliud extra. animam verò pro intellectu sumit.

IV.

Quid sit Ens in anima.

RES quatenus in intellectu nihil aliud est, quàm ipse conceptus rei, vt homo pictus est ipsa imago, quatenus respicit obiectum, & pro eo supponitur, atque adeo communicat ipsius nomen. hac notione vsus est Aristoteles cum *lib. 7. Metaph. text. 23.* dixit domum ex domo fieri.

V.

De Esse obiectiuo, & diminuto.

FRUSTRA igitur Scotus nescio quod esse obiectiuum comminiscitur, aut diminutum, quod neque sit obiectum conceptus, neque ipse conceptus: frustra sunt & scholastici in explicando quomodo nescio quid resulter in obiecta, ex eo quod concipiantur, & vnde dicatur entia rationis.

VI.

Quot modis res possit esse in intellectu.

REs in intellectu hominis mortalis potest esse tribus modis. primo qualis est actu extra mentem; secundo qualis non est quidem, sed esse potest; tertio qualis nec est, nec esse potest: vnusquisq; modus constituit Ens rationis seu mentale, primus verum, secundus falsū, tertius impossibile.

VII.

Quid nomine Entis rationis intelligatur.

QUANDOQVAM in scholis nec ens verum, nec ens falsum, sed impossibile duntaxat dicitur ens rationis, quia illud ita pertinet ad rationem, vt extra eam esse nequeat, tamen à veteribus non tam strictè vox ista sūpta, vnde facilè reuocantur in concordiam, cū pugnare videntur.

VIII.

Quid sit ens rationis.

ENs rationis igitur nihil aliud est quàm conceptus talis obiectiuè, quale realiter nec est, nec esse potest obiectum. quæ germana est omnium veterum doctrina, cuique concinunt communes illæ notiones, quod est tantū obiectiuè in intellectu, non ens vt ens, ens impossibile, &c.

IX.

Quot modis fieri possit Ens rationis.

SI res aliter est in intellectu, quã extra, oportet id duarum causarum oriri ex altera, vel quia aliquid habet in intellectu, quod habere non potest extra intellectum, vel quia aliquo caret in intellectu, quo carere non potest extra intellectum. hinc duobus modis fit ens rationis.

X.

Quotuplex sit Ens rationis.

SVNT autem diuisio & compositio, unde Diuus Thomas *quest. 21. de verit. art. 1.* id quod est rationis tantum, ait non posse esse nisi duplex, negationem, quæ diuisione fit, & relationem quæ compositione. hinc & duplex ens rationis negatiuum, & relatiuum.

XI.

An aliquod sit Ens rationis fundatum.

QUOD autem aliqui vnũ aiunt fundatũ, alterum chimæricum, quanquam tolerari potest, sensu non pessimo; tamen, si subtiliùs omnia perpendatur, falsum est, quippe fundamentum aliter concipiendi rem quàm est, nunquam se tenet ex parte rei cognitæ, sed intellectus cognoscentis.

XII.

Quòd uniuersalia sint entia rationis.

VNIVERSALIA esse entia rationis communis est veterum sensus, quem ex Aristotele acceptum tradit D. Thomas lib. 4. Metaph. lect. 4. Ens est duplex, rationis, & naturæ. Ens autem rationis dicitur propriè de illis intentionibus, quas ratio adinuenit, vt intentio generis, & speciei, &c.

XIII.

Quæ partes essentielles entis rationis.

ENs rationis duas habet partes essentielles, materiam, quæ conceptus obiectiuus, formam, quæ est esse rationis, seu difformitas cum obiecto tanta, vt non possit esse tale realiter obiectum, qualis est intensionaliter conceptus, ex qua vna animaduersione omnes quæstiones soluuntur facile.

XIV.

Quòd fieri nequeat à voluntate.

OPINATI sunt nonnulli voluntatem cum amat impossibile, gignere ens quod rationis dici possit quodammodo propter proportionem, quòdque sit denominatio quædam seu esse resultans in rem impossibile, quia amatur. at decipiuntur inde, quod volùtas ens nō gignat seu conceptum.

XV.

Quòd neque sensus sit proles.

PVT AVERVNT alij fieri posse ens rationis vel à sensibus externis, cùm falluntur; vel ab interno cùm montes aureos fingit, aut figuram Centaurorum &c. at ipsi etiam decipiuntur, quia non satis aduertunt sensus circa sola accidentia versari figurásque externas.

XVI.

Quòd à solo intellectu produci possit.

QVONIAM nec voluntas, nec sensus siue internus, siue externus parturire possunt ens rationis, restat vt solius intellectus sit proles, & quidem essentias rerum concipientis, sed intellectuum triplex est genus, cuius tandem? an Diuini, an Angelici, an humani, an omnium?

XVII.

Quòd à Diuino intellectu produci directè nequeat.

DIUINVS intellectus, vt diuinus est, sic etiam infinitus, cognoscit itaque modo perfectissimo, atque adeo res habet in se tales intentionaliter, quales sunt realiter, imò sunt tales realiter, quia tales sunt in mente Dei intentionaliter, ens rationis igitur formare non potest.

XVIII.

Quòd licèt Deus cognoscat, non faciat tamen.

QUOD autem nōnullis visum est à Deo fieri ens rationis, nō directè quidem, quia imperfectionis est; sed indirectè, quia factum ab homine cognoscit; & facere ens rationis sit cognoscere, ex incogitantia natum est, nam facere ens rationis non est ipsum cognoscere, sed obiectum reale.

XIX.

Quomodo à mentibus separatis fieri possit.

SUBSTANTIÆ separatae, (quas Theologia Christiana Angelos vocat) quas res per proprias species intuentur, in iis concipiendis ens rationis facere nequeunt, in aliis autem, quas abstractivè cognoscunt, etsi forte infrequentius quàm homines, tamen aliquādo sic errare possunt, & fingere.

XX.

Quomodo à mente humana produci queat.

HUMANVS intellectus ubi solutus est à corpore mortali, supparis est cōditionis cum Angelis, at in hoc mortis feretro ut rerum substantias imperfectè cognoscit, & per alienas accidentium species, sic eas vel coniungere, vel præscindere potest, reclamante licèt natura, & se destrui causāte.

XXI.

Per quam operationem fiat.

TA M adulterinus partus humanæ mentis ea tantum operatione gigni potest, quæ sic imperfecta sit, ut rem aliter exprimat quàm esse possit: Nullus igitur intellectus per intuitum rei, sed tantum per abstractiuam cognitionem, eamque confusam, siue directa sit, siue reflexa ens rationis facit.

XXII.

Quomodo omne verbum sit possibile à Deo.

VN D E, & quod Angelus ait apud Deum non est impossibile omne verbum, sic sumi debet sicut interpretatur D. Thom. ut nihil quod distinctè cognitum pronūcietur possibile, sit verè Deo impossibile, in quo enim habet euidētiā, in eo quoque possibilitatē, ut probatur l. 4. Met.

*Harum conclusionum veritatem propugna-
uit* LVDOVICVS DE SAVEVSES *Parisi.*

die 22. Ianuarij an. M. DC. L.

DE COMMVNITATE VOCVM.

I.

Quot virtutes, & vitia cognitionum.

VINQUE sunt quæ laudantur in cognitionibus nostris, veritas, certitudo, euidencia, ordo, & distinctio; quinque item quæ damnantur, falsitas, incertitudo, obscuritas, peruersitas, confusio: illa procurare, ista remouere Logicæ est.

II.

Quæ cadant in apprehensionem.

PRIMÆ operationi mentis, quæ apprehensio est, certitudo non conuenit, cū solius iudicij sit virtus; non conuenit quoque veritas complexa, quandoquidem est solius enūtiationis; incomplexa verò, quæ cōuenit, dirigi non potest præceptis. restat vt de confusione tollenda primùm agatur.

III.

Vnde nascatur confusio conceptuum.

CONFUSIO conceptuum nasci potest ex duabus causis, scilicet vocum communitate, & multitudine conceptuum de vna re inadæquatorum: hanc tollit introductio Porphyrij, & categoriarum doctrina, istam tractatio de vocum communitate exactior, quæ Logicæ organo deest.

IV.

De confusione ex parte vocum.

VOCEs finitæ sunt conceptus infiniti: vna ergo voce diuersos conceptus significari oportet à loquente, vnde in audientis animo confundi conceptus necesse est, nisi intelligat subtiliter, quot modis vox esse communis possit, & quo modo sumatur in quolibet sermone.

V.

Quid significet vox communis.

VOCVM alia sunt communes, vt homo, alia singulares, vt Petrus, illæ naturaliter prædicari debent, istæ subiici. omne prædicatum duo habet, primum quod sit aliqua res, seu entitas, secundum quod habitudine quadam pertineat ad subiectum.

VI.

Quid sit res & habitudo prædicati.

Res illa prædicati dicitur in Categoriis οὐσία καὶ ποῦμα, à sancto Thoma forma denominans, à Scholasticis entitas: habitudo verò vocatur in Categoriis λόγος τῆς οὐσίας, à sancto Thoma ratio essentiae per nomen significatae, à Scholasticis habitudo.

VII.

Quot modis forma & habitudo comparentur.

FORMA denominans, & habitudo ad subiecta, secundum diuersitatem vel identitatem quatuor tantum modis possunt comparari, unde quatuor tantum modis voces esse posse communes euidenti demonstratione probatur, vniuocè, æquiuocè, attributiue, & proportionaliter.

VIII.

Quadruplex eiusmodi comparatio.

CVm enim nomē est commune, vel est eadem forma denominans, eademque habitudo formæ denominantis; vel est diuersa forma denominans, & diuersa habitudo formarum ad subiecta; vel eadem est forma, sed diuersa habitudo; vel denique diuersa forma, sed eadem habitudo.

Quæ communitas ex qua comparatione oriatur.

EX prima oritur Vniuocatio, ex secunda Æquiucatio, vniuocationi è diametro opposita; ex tertia Attributio, ex quarta Proportio: quæ duæ sunt mediæ inter vniuocationem & æquiucationem, vnde, per regulam mediorum, ad vnā oppositæ sumunt alterius nomen.

X.

Auctoritas Aristotelis ex lib. I. Mor. Cap. 4.

NON est igitur summum bonum commune quiddam secundum vnā ideam, quoniam ergo modo dicitur? non enim simile æquiucis à fortuna: an quia ab eo vno pendent omnia, vel ad vnum tendunt, an potius proportionem, scilicet vt in corpore visus, sic mens in anima.

XI.

Definitio Vniuocorum.

VNIVOCA sunt ea quorum nomen est commune, forma denominans eadem, eadem quoque habitudo formæ denominantis ad subiecta. Ita homo & leo vniuocè habent nomen animalis commune, ambo enim appellantur à principio sentiendi, quod ita vni conuenit ac alteri.

XII.

Definitio Equiuocorum.

ÆQUIVOCATA sunt ea quorum nomen est commune, forma denominans diuersa, diuersa quoque habitudo formarū ad subiecta; sic Gallus dicitur de volucris & homine, hic enim à Gallia, iste à Galleitate dicitur, hic ad Galliam se habet vt ad patriam, iste ad Galleitatem, vt ad naturam.

XIII.

Definitio Attributiuiorum.

ATTRIBUTIVA sunt, quorum nomen est commune, forma denominans eadem, sed diuersa formæ habitudo ad subiecta. sic sanum dicitur attributiue de animali & pharmaco, sanitas enim respicit vtrumque, sed animal vt subiectum in quo inhæret, pharmacum vt causam.

XIV.

Definitio Proportionalium.

PROPORTIONALIA sunt quorum nomen est commune, forma denominans diuersa, eadem tamen diuersarum formarum habitudo ad subiecta: sic mens & oculus videns dicitur nomine communi, mens ab intellectione, oculus à visione, sed intellectio ad mentē se habet, vt visio ad oculū.

XV.

Quomodo saepe haec voces confundantur.

EX hac doctrina patet primò, quo modo attributiua & proportionalia modò dicantur apud probatos auctores vniuoca, modò æquiuoca, sunt enim media inter ista duo è diametro opposita, vnde fit vt vni extremorum opposita rationem alterius noménque sumant.

XVI.

Concordia opinionum de Vniuocatione entis.

ATQVE hinc elucet concordia omnium veterum, qui tres abierunt in sententias de communitate entis, respectu substantiæ & accidentis: alij enim vniuocum dixerunt, vt Scotus; alij æquiuocum, vt Porphyrius; tertij attributium, vt Aristoteles & D. Tho. omnes tamẽ vno sensu.

XVII.

Concordia D. Thomæ & Scoti.

INITVR quoque concordia inter principes illustrium doctrina familiarum D. Thom. & Scotum, dum ille Deo & creaturis quidquam esse vniuocum negat, iste affirmat. vterque enim in eandem veritatem incidit, sed primus toto vultu eam vidit, Scotus obliquè, vt patet ex eorũ dictis,

XVIII.

Auctoritas Scoti ex 1. 2. dist. 3.

NE fiat contentio de nomine vniuocationis, conceptum vniuocum dico, qui ita est vnus, quòd eius vnitas sufficiat ad contradictionem affirmando & negando ipsum de eodem, sufficiat etiam pro medio syllogistico, vt extrema vnita in medio sic vno concludantur inter se vnũ, &c.

XIX.

Auctoritas D. Thomæ ex q. 7. de Pot. art. 7.

NVLLVM nomen de Deo & creaturis prædicatur vniuocè, sed nec etiam purè æquiucè, vt aliqui dixerunt, quia secundum hoc ex creaturis nihil posset cognosci de Deo, nec demonstrari, sed sèper incideret fallacia æquiucationis, quod est contra philosophiam & Apostolũ, &c.

XX.

Quotuplex denominatio.

OMNIS denominatio ab aliqua forma est, quæ vel inhæret ipsi denominato, vel extra ipsum est; hinc duplex denominationis genus; alia enim intrinseca est, quæ petitur à forma intrinseca; alia extrinseca, quæ petitur à forma extra subiectum denominationis posita.

XXI.

Axioma primum de denominatione.

SI forma vnum extrinsecè denominet, aliud intrinsecè denominabit, omnis enim forma aliquo in ente est, cùm definia-
tur, id quo ens est ens, notādum tamen pri-
mò, quòd non eadem inflexione denomi-
net vtrumque, deinde quòd hoc axioma
non semper conuertatur.

XXII.

Secundum Axioma.

NON potest denominatio noua incipe-
re, quin aliqua fiat mutatio, intrinse-
ca quidem subiecto, si denominatio sit in-
trinseca; extrinseca verò, si denominatio
sit extrinseca, denominatio enim realis vt
ita dicam, & obiectiua nihil est aliud quàm
existentia formæ denominantis.

*Harum conclusionum veritatem propugna-
uit IOAN. BAPTISTA DV MOVCHET
Parisinus, die XXIX. Ianuarij anni
M. D C. L.*

DE VNIVOCIS
ET VNIVERSALIBVS
CONCEPTIBVS.

I.

Cur ens non sit vniuocum.

X doctrina cōmunitatis vocū constat nullam vocem esse vniuocam quoties in definitione vnus è subiectis ponitur alterū; vnde & demonstratur quod Aristoteles tam sæpe docuit, substantiæ & accidenti nihil esse vniuocum; definitur enim accidens per substantiam.

II.

Cur Deo & creaturis nihil sit vniuocum.

CONSTAT etiam, nihil esse vniuocum, quod multis conuenit, cum ordine, vni prius, alteri posterius: vni per essentiā, alteri per participationem: vnde cū Patres dicant omnia substantiue Deo, creaturis adiectiue conuenire, demonstrant liquidò nihil esse vniuocum.

III.

Quomodo definitur vox analogia.

HINC etiam patet, quomodo debeat definiri vox attributiva, aut proportionalis, ita scilicet ut conuenit primo, ut aiunt, analogato. nam facile postea definietur, quia ratione conuenit secundis analogatis, si explicetur relatio secundorum ad primum.

IV.

Quot modis vox possit esse uniuoca.

DEMONSTRATUR & luculenter, quomodo non possit de vna & eadem re prædicari aliquid uniuocè commune cum aliis, nisi quinque tantum modis, ut genus, &c. si quis diligentiùs vocis notionē attēdat, subtiliter dicet commune, quod ad multa pertinet; vniuersale autē quod ad omnia.

V.

De duplici definitione Vniuersalis.

QUÆ definitiones Vniuersalis circumferuntur ex Aristotele tum *lib. 7. Metaph. text. 45.* quod est naturaliter in multis, tum *lib. de Interp. c. 5.* quod naturaliter prædicatur de multis. aut non sunt optimæ, nec à Philosopho afferuntur ut definitiones, aut subtili explicatione egent.

Quomodo intelligenda sit hæc definitio.

VNIVERSALE igitur debet ita esse commune multis, ut ex natura sua respiciat illa multa, atque adeo sub vna quadam ratione, quam quæcumque participaerint, iis omnibus conueniat eodem modo, sicque intellecta definitio congruet perfectè cum notatione vocis.

VII.

Definitio perfecta Vniuersalis.

NULLI ergo exactiùs definitur, quàm *lib. 2. Post. cap. ult. tex. 104.* quod in omnibus inest vnum & idem, seu vniuocè; nec opus est illa particula, diuifim, quam addunt nonnulli, ne Natura Diuina, quæ eadem est in tribus personis, dicatur vniuersalis.

VIII.

De Vniuersali Logico & Metaph.

QUOD aliqui diuidunt vniuersale in Logicum & in Metaphysicum, quasi aliter in Logica Aristoteles, aliter in Metaphysica ipsum definierit, in hac per τὸ esse, in ista per τὸ prædicari, faciunt immeritò, nam in omni esse, & de omni prædicari idem omnino est, *1. Prior. cap. 1.*

Quotuplex sit Vniuersale.

QVINQUE sunt sententiæ, singulæ pro singulis infra quinarium numeris, omnes, & Aristotelem habent defenforem, & veritatem concordem de re ipsa, licet in nomine litigium versetur. age placet disputandi gratia, & forte tuendæ veritatis, accidēs ex numero vniuersaliū excludere.

X.

Cur sit tantum quadruplex Vniuersale.

QUOD vulgo fallit multos in numero vniuersaliū statuendo, istud est, quia eodem modo quærendus ipsis videtur ac in communibus vniuocè, cum tamen in istis, attendendum sit, quot de vno singulari subiecto, in illis quot de vniuersali subiecto prædicari possint.

XI.

Quid sit vniuersalitas.

EX dictis patet vniuersalitatem esse vnius ad omnia habitudinem, in quibus insit, aut quibus attribui possit. Sed quid est illud vnum? tria sunt quæ considerat Logica, Voces, Conceptus, & res, oportet sit aliquod, aut quidlibet de tribus, an vox, an conceptus, an res, an omnia?

XII.

An vocibus conueniat vniuersalitas.

VOCEs esse vniuersales nemo vel elementarius Logicus negauerit, affirmatque Aristoteles *lib. de interp. cap. 5.* sed cum voces sint signa & conceptuum & rerum, dicanturq; vniuersales, quia vniuersale aliquid significant, quid illud tandem, an conceptus solus, an res sola, an vtrumque?

XIII.

An etiam conceptibus.

CONCEPTVS qui terminis vniuersalibus exprimuntur, verè esse vniuersales prædicarique de multis vniuocè, negare non potest, qui prædicatione aliquam mentalem agnouerit, quis autem non agnouerit? quando quidem duplex est λόγος ὁ ἐν τῇ ψυχῇ καὶ ὁ ἔξω. & ille magis est Logici negotij.

XIV.

Qualis sit conceptus vniuersalis.

CONCEPTVS vniuersalis quinque habet conditiones, nam debet nullas repræsentare differentias, sicque esse confusus respectu inferiorum, licet sit distinctus respectu superiorum, debet esse abstractiuus, imperfectus, inadæquatus, atque adeo per alienas species.

A quo intellectu fieri possit.

HINC autem est consequens tum ut à solo intellectu imperfecto fieri possit, tum etiam ut sit ens rationis, an autem eiusmodi conceptus dicendus sit falsus? Subtilior est quæstio. Certè non est positivè sed negativè difformis obiecto, quare dicatur etiam negativè falsus.

XVI.

Quot modis possit esse uniuersalis.

CVM uniuersalitas sit habitudo, vnius ad multa, eaque habitudo haberi possit & actu & potentia, conceptus quoque uniuersalis esse potest utroque modo, actu & potentia, seu perfectè & imperfectè, vel formaliter, & materialiter, aut positivè & negativè, seu per non repugnantiam.

XVII.

Per quam operationem fiat uniuersalis materialiter.

VNIVERSALIS materialiter conceptus fit sæpe per apprehensionem directam confusam, ut quando longè positus quispiam sic videtur, ut discerni nequeat sitne ille vel iste, potest etiam fieri per reflexam, ut cum à multis conceptibus singularium abstrahitur id quod commune est.

XVIII.

Per quam operationē fiat vniuersalis formaliter.

VNIVERSALIS formaliter conceptus fit tantum per apprehensionem reflexam, eamque comparatiuam conceptus confusi cum distinctis, in quibus contineri cognoscatur, sicut vna imago, quæ repræsentat hominem ex parte, dicitur contineri in ea, quæ totum exprimit.

XIX.

A quali intellectu patiente an agente?

EX his conciliantur duæ illæ Thomistarum sententiæ super ea quæstione, à quali intellectu fiat vniuersale, agente an patiente? fit enim vniuersale formaliter ab agente solo, vniuersale autem materialiter & ab agente, & à patiente. Sed patientis & agentis notio subtiliter habenda est.

XX.

An vniuersale conseruari possit in vno inf.

QUOD aliqui quærunt an vniuersale conseruari possit in vno inferiori si transferatur ad conceptus, itidem valet ac vtrum conceptus fieri possit vniuersalis, si cognoscatur vnicū indiuiduum, manifestū verò est, quod vniuersalis materialiter potest, formaliter non potest.

XXI.

An amittat vniuersalitem in predicatione.

NON minùs facilè soluitur vulgaris quæstio an vniuersale, dum actu prædicatur de vno, amittat suam vniuersalitem, amittit enim vniuersalitem perfectam & positiuam, retinet verò imperfectam & negatiuam. quod egregiè demonstrant regulæ conuersionum.

XXII.

Vnde redundet vniuersalitas in conceptus.

QVANDOQVIDEM conceptus & mentis est, & rei, illius vt matris, istius vt patris, cùmque totum suum esse ab alterutro accipiat, quæritur à qua parte vniuersalitem habeat, an à parte rei, an à parte mentis, an ab vtriusque, certè à parte solius mentis.

Harum conclusionum veritatem propugnauit PETRVS DE LA VILLETTE
Mondiderinus, die V. Februarij anni
 M. DC. L.

D E

UNIVERSALIBVS NATVRIS.

I.

Status questionis.

CONCEPTVS, & obiecti, & mentis est proles; quidquid habet, ex alterutrius parte habet, vniuersalitem verò habet, quicumque voce vniuersali exprimitur, vnde tandem, an à parte rei, seu obiecti; an à parte mentis imperfectè cognoscentis obiectum?

II.

De utilitate questionis.

HOC est quod non maximo operæ pretio, maxima methodi peruersitate solet à Logicis disputari, vtrum vniuersalia sint soli conceptus. an præterea naturæ reales. Si enim habent & ipsæ vniuersalitem, certè ex parte ipsarum, sic tanquam ex principio, redundabit in conceptus.

H

III.

Quid Aristoteles senserit.

DISPVTATVM etiam est à Platone simul & Aristotele, an τὰ καθόλου fuerint λόγοι duntaxat & νοήματα, an etiam οὐσίαι. Quid reuera senserit Plato aperietur in Metaphysica. Aristotelis autem vera sententia est, quod soli λόγοι sint vniuersales, id est conceptus, quales explicuimus.

IV.

Vnde probetur hæc sententia.

NATVRAM realem non esse vniuersalem, hinc liquidò demonstratur, quòd ex parte rei nulla sit distinctio inter gradus essentialis in eodem indiuiduo, ex eo enim fit, vt omnis οὐσία sit singularis, atque adeo repugnet existentiae in multis, quæ tamen est notio vniuersalitatis.

V.

Auctoritas Aristotelis ex 7. Met. t. 45.

IMPOSSIBILE videtur, quodcumque eorum, quæ vniuersaliter dicuntur, esse οὐσίαι. Prima namque οὐσία vniuscuiusque est, quæ propria cuiusque est, quæque alteri non inest. Vniuersale verò commune est, hoc enim dicitur vniuersale, quod pluribus natura aptum est inesse, &c.

VI.

Testimonium S. Thomae ibidem.

IN hoc capitulo Aristoteles ostendit, quòd animal commune, vel homo communis, non est aliqua substantia in rerum natura; sed hanc habet cōmunitatem forma hominis, secundùm quod est in intellectu, qui vnā formam accipit, vt multis communem, in quantum eam abstrahit.

VII.

Auctoritas ex 10. Metaph. t. 6.

SI nihil vniuersalium possibile est οὐσίαν esse, quemadmodum dictum est in sermonibus de οὐσία, & ente, nec hoc ipsum, vt vnum quid præter multa, substantiam esse possibile est (commune namque) nisi vt κατηγορηματόν, patet quòd nec ipsum ens, vniuersaliter enim prædicatur.

VIII.

Testimonium Peripateticorum.

QUOD de pluribus dicitur, id commune est, nec aliqua natura, sed prædicatum duntaxat, & nomen. *Alexander Aphrod. lib. 10. Metaph. Com. 6.* Vniuersale est opus mentis, & ab ea fingitur. *Themistius in 2. Post. c. 35.* Vniuersale in sola intelligentia habet esse. *Ioan. Philoponus 1. Post. cap. 20.*

De distinctione graduum.

QUOD gradus essentialis distinguunt, quoquo modo ex parte naturæ realis, siue realiter actu, vt Auerroistæ quidam; siue realiter potentia, vt Thomistæ; siue ex natura rei, vt Scotus; siue fundamentaliter, vt multi de scholis, re cōueniūt cum iis, qui vulgò asserunt vniuersalia esse à parte rei.

X.

De præcisionibus graduum.

TOTA graduum distinctio se tenet ex parte intellectus nostri multos rei vnius inadequatos cōceptus formātis. quare facilè soluitur quæstio, an formales tantum, an etiam obiectiuæ præcisiones hîc sint admittendæ, admitti enim debent tantum, quæ fundantur in modo cognoscendi.

XI.

De proprietatibus vniuersalium.

QUOD dicitur vniuersalia esse æterna, vbiq̃ue, incorruptibilia, & ingenerabilia, id intelligi debet de complexis, id est propositionibus vniuersalibus, quarum veritas immutabilis est, & ab omni tempore locoque independens, in quo distinguuntur à contingente, 4. *Phys.* t. 121.

XII.

Quomodo pertineant ad incomplexa.

QUOD si aliquis de incomplexo quoque dictum velit, æternitatem & vbi-quitatem sumi oportebit negatiue, quia de se vniuersalia, nec hoc tempus, nec hunc locum exigunt, neque etiam per se fiunt, sed eatenus tantum, quatenus fiunt singularia, de quibus prædicantur.

XIII.

D. Thomas quòd solus conceptus sit vniuersalis.

RATIO speciei accedit naturæ humanæ, secundum illud esse, quod habet in intellectu, ipsa enim natura habet esse in intellectu abstractum ab omnibus indiuiduantibus, & habet rationem vniformem ad omnia indiuidua, quæ sunt extra animam, prout essentialiter est omnium imago.

XIV.

Quo respectu sit vniuersalis.

HÆC imago est inducens in cognitionem omnium quatenus sunt homines, & ex hoc quod talem relationem habet ad omnia indiuidua, intellectus adinuenit rationem speciei, & attribuit sibi. vnde dicit Cõmentator quòd intellectus est, qui facit vniuersalitatẽ; hoc etiã dicit Auicenna, &c.

XV.

Quomodo singularis conceptus sit vniuersalis.

ET quamuis hæc natura intellecta habeat rationem vniuersalitatis, secundum quod comparatur ad res, quæ sunt extra animam, quia est vna similitudo omnium, tamen secundum quod habet esse in hoc intellectu, est species quædam intellecta particularis.

XVI.

Exemplum sensibile.

SICUT si esset vna statua corporea representans multos homines, constat quod illa imago vel statua, haberet esse singulare & proprium secundum quod esset in hac materia, sed haberet rationem communis, secundum quod esset commune representatiuum plurium *opusc. de ente & essentia, cap. 4.*

XVII.

Consensus Stoicorum & Nominalium.

HÆC autem sententia non Peripateticis tantum, sed etiam Stoicis placuit, nihil aliud affirmantibus esse vniuersale, quam *νόημα*, quam sententiam apud Plutarchum, *lib. 4. de placitis* eleganter expressam, Nominales Philosophorum subtilissimi egregie defenderunt post Okamum suum principem.

XVIII.

Quot in statibus singula considerentur.

VT Logica considerat tria, voces, conceptus, & res; sic singula vniuersalia considerare potest & definire, quatenus sunt in rebus, vbi habent tantum unitatem similitudinis, in conceptibus vbi unitatem prædicationis, & in vocibus vbi unitatem significationis.

XIX.

De Specie.

SPECIES quatenus est in rebus, est multitudo indiuiduorum similium quoad totam essentiam. quatenus in conceptu, est conceptus repræsentans totam essentiam; quatenus in vocibus, est terminus, qui respondetur ad quæstionem quid est, factam de multis numero solo differentibus.

XX.

De Genere.

GENVS, vt est in rebus, est multitudo singularium similium in aliqua parte tantum essentiæ; quatenus in conceptibus, est conceptus repræsentans partem communem essentiæ; quatenus in vocibus, est terminus, qui respondetur ad quæstionem, quid est, de multis specie differentibus.

XXI.

De Differentia.

DIFFERENTIA, vt est in rebus, est forma substantialis cuiuscumque entis, vt in conceptu est conceptus repræsentans propriam essentiæ partē, vt in voce, est terminus qui respondetur ad quæstionē quale est, factam post quæstionē quid est, de multis siue numero siue specie differentibus.

XXII.

De Proprio.

PROPRIVM est, quod nascitur ex essentia, dicitur autem quatuor modis, quod omni, quod soli, quod omni & soli, quod omni soli & semper. Hinc manifestum est, quod si accidens à proprij singulis modis distinguitur, non est vniuersale, si tantum à quarto, certè est vniuersale.

XXIII.

De Accidente.

ACCIDENS, quā distinguitur à proprio, definitur quod potest adesse & abesse sine subiecti corruptione; quā distinguitur à sola essentia & complectitur proprium, quod cū in aliquo sit, non tanquam pars, sine eo in quo est, non potest esse, vel cuius esse est inesse.

D E
PRÆDICAMENTIS.

I.

De multitudine conceptuum.

PLVRIMOS vnius rei conceptus in mēte humana existere necesse est, omnis autem multitudo sine ordine confusio est, confusio verò scientiis acquirendis nocet. Logicæ igitur est, cū sit organum sciendi, hanc conceptuum multitudinem redigere ad ordinem.

II.

De affinitate & diuersitate.

CONCEPTVVM simplicium, qui de vna re habentur, alij sunt affines, alij penitus essent diuersi, nisi eiusdem forent obiecti. affinitas in eo consistit, quòd alter in altero contineatur, superior in inferiore, confusus in distincto. diuersitas est affinitatis priuatio.

III.

Interpretatio secundi cap. Categ. &c.

HOC est, cur *Aristoteles cap. 2.* ait eorum
quæ dicuntur, alia per complexionem dici;
alia sine complexione; per complexionem quidem,
ut homo currit; sine complexione, ut homo.
 satis ostendens de complexis non fieri
 categorias, cum sint sine numero, atque
 adeo in ordines venire nequeant, &c.

IV.

De ordine conceptuum.

DVPLEX ergo statuendi ordinis mo-
 dus est, unus quo diuersi à diuersis se-
 parentur, alter quo affines inter se dispo-
 nantur gradatim prout sunt alij aliis uni-
 uersaliores. Primus modus statim inuenit
 numerum prædicamentorum, secundus
 verò singulorum dispositionem.

V.

Interpretatio tertij capitis.

HINC manifesta redditur causa, cur
 regulæ tres prædicamentales ponan-
 tur. Prima enim pertinet ad vsum ordinis
 affinium cōceptuum, quemadmodū & ter-
 tia; secunda verò ad vsum ordinis diuerso-
 rum conceptuum, qui cum nihil habeant
 cōmune, nec etiā cōmunicant differētias.

VI.

Quotuplex sit ordo conceptuum.

QUANDO QUIDEM omnis cōceptus potest attribui rei, cuius est; & quidquid attribuitur, quæri potest, necesse est tot esse diuersos ordines cōceptuum, quot quæstiones simplices de vna re fieri possunt diuersæ, possunt autem omnino decem, decem ergo sunt omnino ordines eiusmodi.

VII.

Cur sint decem ordines ex cap. 4.

ET ENIM aliqua re demonstrata, quæri potest, quid sit, quanta sit, qualis sit, cuius sit, quid agat, quid patiatur, vbi sit, quando sit, quomodo se habeat, quid habeat: quæ sita autem illa dicuntur substantia, quantitas, qualitas, relatio, actio, passio, locus, tempus, situs, habere.

VIII.

De quæstione an sit, & quomodo?

QUÆSTIONIS an sit nulla facta est mentio, quia pronomen demonstratiuum, hoc, supponit quæstionem iam solutā, demonstratur enim quod est: nec quæstionis, quomodo sit, quia nō est simplex, si non significat situm. hinc colligitur cur hos ordines vocet Arist. determinationes entis.

I X.

Quid sit prædicamentum.

EX his patet quid sit prædicamentum & quotuplex, est enim ordo generum & specierum ab vno summo genere descendendum ad indiuiduum, vel series specierum & generum ab indiuiduo ascendendum ad summum genus, nec esse possunt, vel plura, vel pauciora quàm decem.

X.

Quotuplex sit prædicamentum.

QU I vel vnum ponunt prædicamentum scilicet ens; vel duo, substantiam & accidens; vel tria, substantiam, quantitatem & qualitatem; vel quatuor tribus istis addentes modum, aberrant statim à ianua, vt ait Aristoteles; ad quæstionem enim non respondent.

XI.

Quid ordinetur in prædicamento.

QUÆRITVR vulgo quid ponatur in prædicamento, sed potest aliquid poni duobus modis, vel vt prædicatum, vel vt subiectum, vt prædicata ponuntur, directè quidem species & genera, indirectè verò differentiæ essentiales, at eiusmodi omnia sunt conceptus soli, non res ipsæ.

XII.

Quòd soli conceptus ordinentur.

SOLI enim conceptus prædicabiles sunt propriè primò & per se, vt tota schola Peripateticorum nouit, atque demonstrat dictum illud Aristotelis iudicium definientis per σύνθεσιν τῶν νοημάτων ὡς περ ἐν ὄντων, ea enim prædicantur & subiiciuntur, quorum compositione fit iudicium.

XIII.

Quòd soli conceptus immediatè prædicentur.

DEMONSTRAT quoque euident ratio, oportet quippe prædicatum & subiectum esse idem simul & distincta; idem, quia prædicatio fit in recto casu; distincta, quia propositio non est identica; identitas autem cum distinctione in conceptibus solis reperiri potest.

XIV.

An Deus ponatur in prædicamento.

PONITUR in prædicamento vt subiectum id de quo potest aliquid prædicari vniuocè commune cum aliis, Deus ergo non ponitur in eo, quippe cui nihil sit vniuocum cum creaturis, ponitur Christus vt homo est, quandoquidem factus est per omnia similis fratribus, excepto peccato.

Quid & quotuplex substantia.

SUBSTANTIA, vt hîc sumitur, est id quod respondetur ad quæstionem quid est, factam de hoc aliquo. diuiditur in primam, quæ singularis ; & secundam, quæ vniuersalis : singularis dicitur in Metaphysica τὸ πᾶν τὸ ποιεῖ μόνον, vniuersalis autem τὸ πᾶν εἶναι vel γένεθαι.

XVI.

Quid sit esse in subiecto.

PRIMA dicitur in categoriis quæ neque est in subiecto, neque dicitur de subiecto, est enim ipsum subiectum. Secunda verò, quæ nō est in subiecto, sed dicitur de subiecto, vbi esse in sumitur in sensu reali ; quo significatur distinctio realis, quæ nulla est inter primam & secundam substantiam.

XVII.

De proprietatibus substantiæ.

SUBSTANTIA quatuor habet proprietates, sic tanquā notas quibus dignoscatur ; non esse in subiecto, nihil habere contrariū, non suscipere magis & minus, vnam & eandem subesse contrariis affectionibus, quæ omnes demonstrantur ex eo quòd sit οὐσία, id est, id quo aliquid est, id quod est.

XVIII.

Quid sit quantitas.

QUANTITAS est id quod respondetur ad quæstionem quantum est. Sunt autem illius tres proprietates, nō habere contrarium, non suscipere magis & minus, & esse id secundū quod æqualia & inæqualia dicuntur. quæ vltima vel vnica sufficit ad discernendam quantitatem.

XIX.

Quotuplex sit quantitas.

QUÆSTIO, quantum est, fieri potest & de magnitudine & de multitudine. hinc diuiditur quantitas in continuam & discretam; illa partes habet vnitas; hæc non item. continua alia partes habet simul, quæ dicitur permanens, alia non simul, quæ successiua, continuæ sunt aliæ species.

XX.

Quid sit & quotuplex qualitas.

QUALITAS est id quod respondetur ad quæstionem quale est. Sunt autem illius quatuor modi, habitus & dispositio; potentia & impotentia; passio & sensibilis qualitas; forma & figura. Cuius distributionis vix vlla satis probabilis causa proferri potest, præter communem vsum.

XXI.

De relatione.

RELATIO est vnius habitudo ad aliud. Duorum igitur est, subiecti & termini, quæ extrema dicuntur; fundamentum verò est in quo eiusmodi habitudo causam habet. Categorica dicitur, cuius extrema sunt eiusdem categoriæ, vt paternitas. Transcendens, cuius extrema sunt diuersa.

XXII.

Quæ scire Logicum oporteat.

DE relatione scire Logici interest primò relata esse simul cognitione atque etiam natura, si simultas naturæ sumitur pro reciproca existendi necessitate; secundò non debere definiri vocem relatiuam per correlatiuam formaliter, vt rectè probat Aristoteles 5. *Metaph. t. 20.*

*Harum conclusionum veritatem propugnauit PETRVS FRESON Parisinus,
die XII. Februarij, M. DC. L.*

D E
**SECUNDA MENTIS
 OPERATIONE.**

I.

Quid sit iudicium.

IUDICIUM medium fit inter apprehensionem, & discursum optima notione dicitur operatio mentis affirmantis, aut negantis primùm. quà operatio mentis, similis utrique est; quà affirmantis, differt ab apprehensione; quà primùm à discursu.

II.

Quid sit affirmare.

AFFIRMARE aliud nihil est, quàm dicere, ita esse in re, ac in conceptu rei, negare verò, non ita esse in re, atque in conceptu. id autem fieri non potest, nisi mens conceptum cum re compareret, aut potiùs, quia res ipsa menti non est præsens, cū aliquo vices rei obeunte, & pro ea supposito.

III.

De regula veritatis.

ILLUD autem est, & quod Græci veteres *κριτήριον*, Latini Scholastici iudicatoriū, nos commodè regulam veritatis appellamus, & de quo disputatum est olim tam vehementer inter Dogmaticos, & Pyrrhonianos, nunc in Scholis filetur, nonnullo subtilitatis, magno doctrinæ dispendio.

IV.

Quotuplex sit regula veri.

DVPLEX autem est eiusmodi regula veritatis pro immediatis propositionibus, mediatarum enim *κριτήριον* est syllogismus; vna pro necessariis, altera pro contingentibus, illa est mēs, ista sensus. sed mēs sumitur pro intelligentia terminorū, sensus autē pro apprehensione seu phātasmate.

V.

Quomodo fiat iudicium necessarium.

POSTQVAM sunt duo in mente conceptus ex. g. hominis & animalis, reflexa mens alterum in altero contineri agnoscit, tūmq̃ elicit cōceptū tertiū quo vterque repræsentatur, sed non vt coniunctus, alioqui esset cōplexa apprehensio, sed alter in altero, in quo est essentia iudicij necessarij.

Quid sit prædicatum inesse subiecto.

HINC patet quomodo vnum dici de altero omni, & vnum esse in omni altero sit in mente idem, quod Philosophus dixit 1. Prior. c. 1. quomodo etiam prædicari Aristoteles non aliter explicet, in tota ferè Logica, quàm per ἐνυπόκειν alteri, cuius causã vix aliam probabilem aliquis afferat.

VII.

Quomodo fiat contingens.

VB I duo fuerint in mente conceptus, ex.g. Petri & albi, reflexa mens alterũ alteri coniūgit facitq; cōplexũ, Petri albi, tum illum cōparat cum phantasmate Petri albi, formátq; conceptũ aliũ, quo cōceptus cōplexi & phātasmatidis conformitas repræsetatur, in quo est essẽtia iudicij cōtingẽtis.

VIII.

Quotuplex sit prædicatio.

HINC patet quomodo prædicetur aliter substantia aliter accidens. Illa enim per se inest subiecto, & idcirco prædicatur voce substantiua; istud autem per coniunctionem seu per adhæSIONem, vnde & voce adiectiua prædicatur; patet etiam omnem prædicationẽ esse substantiæ & accidentis.

De fine iudicij.

CONSTAT etiã iudicari à nobis, vt quas substantias non cognoscimus, nisi per alienos cõceptus atque inadæquatos, multiplicésque, quantum licet vnitate conceptus intelligamus, non vnitate quidẽ identitatis, quod mortalitas vetat, sed vnitate compositionis, quæ rationis est præstantia.

X.

De materia & forma iudicij.

MANIFESTVM quoque materiã iudicij esse duos conceptus, formã verò seu essentiã esse tertiũ conceptum, quo representatur cõformitas cũ regula veritatis, vnde vocari possunt in concordia qui affirmant & qui negant iudiciũ esse simplicẽ qualitẽ, illi enim formã, isti materiã cõsiderarũt.

XI.

De iudicio formali.

CONCLVDITVR in iudicio formali imperfectionem perfectioni mixtã reperiri, imperfectio enim est multitudo conceptuum, inadæquatio, cõfusiõq; & per alias species expressio; perfectio autem, reflexio, cognitio veritatis, conceptuũque mutua cõparatio reflexionem consequens.

XII.

De causa efficiente iudicij formalis.

VNDE egregiè demōstratur quomodo neq; Deus propter perfectionē, neq; brutæ animæ propter imperfectionē iudicent formaliter: sed ille virtualiter, quod eminētia est; istæ materialiter tātūm, quod abiectionis. de Angelis seu substantiis separatis videndum in Metaphysica.

XIII.

An veritas sit essentialis iudicio.

SOLVITVR & facilè quæstio an veritas aut falsitas sit essentialis iudicio, est enim ipsius essentia, vnde fieri non potest vt vllū sit neq; verū neque falsū. Quod autē pertinet ad futurū liberum atque singulare, etsi nullam habeat certæ veritatis regulā in intellectu creato, habet tamen in diuino.

XIV.

An iudicium de vero fiat falsum.

PORRO veritas omnis immortalis est, & incommutabilis. *Augustinus in Psal. 108.* quare nulla propositio de falsa in veram, de vera in falsam mutari potest, propositio inquam mentalis, nam de vocali necessaria aliter sentiendum, quàm contingente, hæc enim mutari potest, illa non item.

Diuisio iudiciorum.

QUOD requiratur ad veritatē cuiuslibet propositionis, digna est Logico inquisitio, sed prius partiendum est genus istud, in negatiuas & affirmatiuas, veras & falsas, necessarias & contingentes, simplices & cōiunctas, coniūctas autē in cōditionales, causales, disiūctiuas, & copulatiuas.

XVI.

De veritate iudicij necessarij.

AD veritatē perfectionis simplicis necessariae immediatae affirmantis non requiritur existentia subiecti in esse reali, sed sola itelligētia terminorū, quę certē potest haberi sine existētia vlla reali, atq; ita verbū, *est*, nō sēper significat tēpus, vnde meritō quis reiiciat cōmunē verbi definitionē.

XVII.

De iudicio aeternae veritatis.

HINC apertum est, quid sit propositio aeternae veritatis, est enim ea quae est vera, nec tamen in vlllo tempore est, seu cuius veritas nulli temporis differentiae est addicta, vnde quoties propositio dicitur, toties vera dicitur. potest etiam definiri cuius veritas mutato tempore non mutatur.

XVIII.

De veritate contingentis iudicij.

AD veritatē simplicis contingentis immediatæ requiritur existētia subiecti, in esse reali; habet enim pro regula sensum, qui fieri non potest nisi ab obiecto existēte, vnde in eiusmodi propositione verbū, *est*, significat tempus, atque ita propositio vocatur à Veteribus temporariæ veritatis.

XIX.

De veritate conditionalis.

AD veritatē cōditionalis requiritur, vt antecedēs esse nō possit sine cōsequēte, est enim imperfectus syllogismus, syllogismus autē nō est, nisi sit necessitas consequentis, posito antecedēte, at vt necessitas triplex est, moralis physica, metaphysica, sic veritatis conditionalis triplex gradus.

XX.

De veritate causalis.

AD veritatē causalis requiritur vt vtraque simplex sit vera, & antecedens sit causa consequētis, ita vt antecedēs inferat necessitatem consequentis, vnde causam oportet esse adæquatam vel implicitè vel explicitè; quid ad falsitatem requiratur, cōstat ex veritate, falsi enim regula verum.

XXI.

Comparatio conditionalis & causalis.

HINC constat discrimen inter cōditionales & causales. causalis enim requirit ut utraq; simplex sit vera, conditionalis non itē, cuius causa petenda est ex eo quòd cōditionalis affirmet tātū cōnexionē antecedētis & cōsequētis, affirmet autē causalis & veritatē simpliciū & vtriusq; cōnexionē.

XXII.

De veritate disiunctivæ & copulativæ.

AD veritatē propositionis disiunctivæ affirmantis, requiritur, ut si vna simpliciū sit vera, altera sit falsa; ad veritatem negantis ut vel utraque sit falsa vel utraque sit vera. contrā ad veritatem copulativæ affirmantis, requiritur ut utraque simplex sit vera, ad veritatē negātis ut vel vna sit falsa.

Harum conclusionum veritatem propugnauit CAROLVS CHAMPIN Parisinus, die XIX. Februarij anni M. DC. L.

DE TERTIA MENTIS OPERATIONE.

I.

Notio tertiae operationis.

NON alia notione meliùs explicari potest, quàm si dicatur discursus, aut motus mentis à noto ad ignotum; ubi iam duæ sunt propositiones, vna ignota, ad quam fit motus; altera nota, ex qua motus fiat. hæc autem ignota vocatur etiam problema.

II.

De terminis problematis.

PROBLEMATIS duo sunt termini, quorum ille maior vocatur, qui prædicatur; ille minor, qui subiicitur: si tamen problema naturali modo constitutum fuerit; sin autem innaturali, maior terminus subiicietur, minor autem prædicabitur.

III.

Quæ propositio naturalis.

NATURALIS propositio est, in qua prædicatur, quod natura prædicari iubet ; subiicitur, quod subiici : Innaturalis autem, è contrario. Iubet autem natura superiorem inferiori attribui, & formam subiecto seu materiæ, subiici autem inferius, & materiam.

IV.

Quotuplex sit discursus.

HVIUSMODI siue discursus, siue illationis quatuor sunt genera, syllogismus, enthymema, inductio, & exemplum. Verùm vt syllogismus maximè deferuit scientiæ, cuius acquirendæ fatagit Logica, sic de eo potissimùm tractari oportet.

V.

Quid sit syllogismus.

SYLLLOGISMVS definitur ab *Aristotele lib. I. Prior. cap. I.* oratio in qua quibusdam positis, aliud quiddam diuersum ab his, quæ posita sunt, necessariò accidit, eo quòd hæc sunt. syllogismus enim est perfectus ille motus mentis quærentis verum.

VI.

De materia & forma syllogismi.

HAc autem in definitione liquidò demonstratur materia & forma syllogismi: materia enim, proxima quidem sunt propositiones, quarum veritas supponitur; remota verò sunt termini, ex quibus propositiones constant. forma est complexio, quæ faciat necessitatem inferendi.

VII.

Quot termini requirantur.

TRES esse omnino in syllogismo terminos hinc demonstrare licet, quòd in motu mentis sint duæ propositiones, & quidem affines, singulæ enim duos habent terminos, & quoniam affinitas in communitate vnius termini posita est, ambæ habent tres duntaxat.

VIII.

Quid sit medius terminus.

ERGO præter duos, qui continentur in problemate, tertius reperitur, qui velut sequester ambos inter se connectit, singulis connexus, vnde etiam medius appellatur; definiturque terminus qui assumitur ad probandum, seu qui conclusionem non ingreditur.

Quot propositiones requirantur.

H I N C etiam luculenter demonstratur, quòd tres duntaxat propositiones syllogismum adæquatè sumptum componant. ex tribus enim terminis ita complicatis, vt fiat necessitas concludendi, non possunt fieri nisi tres propositiones.

X.

Quæ maior, quæ minor, &c.

E X tribus illis duæ vocantur præmissæ quia præmittuntur, in quibus medius iungitur extremis, conclusio tertia, quæ ex præmissis infertur. Porro præmissarum illa dicitur maior quæ maiorem terminum, illa minor, quæ minorem continet.

XI.

Quid sit forma, & quotuplex.

P A T E T quoque formam syllogismi nihil aliud esse quàm aptam trium terminorum dispositionem, quæ inferat necessitatem concludendi: quam esse posse omnino triplicem, demonstrat Logica, quia tribus tantùm modis ita disponi possunt termini, vt sit necessitas concludendi.

XII.

An sit quarta Galenica.

NAM vel medius maiori subiicitur, attribuitur minori, quæ prima figura est: vel vtrique attribuitur, quæ secunda: vel vtrique subiicitur, quæ tertia. quam Galenus dicitur quartam inuenisse, ea nec differt ab aliis tribus, nisi suo vitio, nec naturale probat problema.

XIII.

De modis figurarum.

VT in inueniendis figuris habita est ratio solius dispositionis terminorum, quales, aut quantæcumque fuerint propositiones, sic in reperiendis singularum modis vtilibus, attendenda est quantitas & qualitas propositionum, quæ technicis syllabis designantur A, E, I, O.

XIV.

Quot sint in singulis figuris.

MODVS enim est apta expositio trium terminorum inferens necessitatem concludendi tali quantitate, & qualitate. quot verò sint in singulis figuris modi vtilis, demonstrant combinationes istarum vocalium, si examinentur ad regulas siue communes siue proprias.

XV.

De præceptis syllogismi.

ID autem Logica fecit, quod eruditi artifices, si quando tyronem docent, proposuit exemplaria, quæ imitemur; & præceptum addidit, quo iudicarem, an bene simus imitati. Exemplaria duo sunt, Dictum de omni, & nullo; præceptum autem, ex vero non sequitur falsum.

XVI.

Quid sit dictum de omni.

DICTVM de omni syllogismus est naturalis affirmatiuus, atque adeo affirmantium artificialium exemplar, quod enim dicitur de omni, ecce maiorem; dicitur & de singulis, ecce conclusionem; minor autem est habitudo singulorum ad omne.

XVII.

Quid sit dictum de nullo.

DICTVM de nullo est item syllogismus naturalis negatiuus, exemplar item negantium artificialium, quippe quod de omni negatur, ecce maiorem, negatur etiam de singulis, ecce conclusionem, minor autem est respectus singulorum ad omne.

XVIII.

Quis perfectus, vel imperfectus syll.

HINC diuiditur syllogismus ex parte formæ in perfectum, qui habet actu dictum de omni, & perinde habet euidentem consequentiam: & imperfectum, qui habet tantum potestate dictum de omni, atque ita etsi necessitatem concludendi habeat, non tamen euidentem.

XIX.

Quot regulæ communes.

REGULÆ communes sunt omnino quinque. nihil sit in consequente, quod non fuerit in antecedente. terminus debet saltem semel distribui. ex puris negatiuis nihil concluditur; nihil item ex particularibus. denique conclusio sequitur debiliorem partem.

XX.

De prima figura.

PRIMA figura omnium perfectissima, quia & euidentem habet necessitatem concludendi, & probat omne problema. duas habet regulas. maior sit vniuersalis, minor sit affirmans. modos autem vtilis quatuor A A A. E A E. A I I. E I O.

XXI.

De secunda figura.

SECUNDA figura imperfecta est. tum quoad consequentiam, quam habet obscuram; tum quoad extensionem; quia probat tantum negatiuum. duabus regulis absoluitur, vna præmissarum negat, maior sit vniuersalis. modi vtilis sunt E A E, A E E, A O O, E I O.

XXII.

De tertia figura.

TERTIA figura eandem habet imperfectionem consequentiæ, & probat tantum particulare problema, vnde regulis item duabus continetur, minor sit affirmans, particularis conclusio. sunt ergo modi vtilis A A I, E A O, I A I, A I I, O A O, E I O.

XXIII.

De reductione syllogismorum.

SYLLLOGISMI imperfecti consequentia probatur duplici modo, qui dicitur reductio; nam vel imperfectus mutatur in perfectum, vel qui imperfecti consequentiam negauit, datis præmissis, cogitur admittere contradictionem vnius ex præmissis, quas concessit.

XXIV.

Quotuplex sit reductio.

HINC reductio duplex, altera dicitur ostensiva, quæ huic vni innititur principio, quòd in conuersione nullo modo veritas mutetur; altera vocatur ad impossibile, quæ & hoc habet principium: Illud est falsum, ex quo sequitur contradictio.

XXV.

De syllogismo expositorio.

VERVM TAMEN tertium elucidanda consequentiæ modum inuenit Aristoteles, adhibuitque ad tertiam maximè figuram, scilicet syllogismum expositorium, qui non tam syllogismus est quo concludatur, quàm sensus, quo veritas videatur.

XXVI.

De enthymemate.

ENTHYMEMA dicitur ab Aristotele imperfectus syllogismus, quia nempe ex signis procedit, quæ nisi sint vniuoca, vt aiunt Medici, id est propria, sæpe fallunt, quod dictum de vi concludendi, intellexere scholastici de partibus, ac si mutilus foret.

XXVII.

Quid sit enthymema.

HINC duplex Enthymematis definitio, alia *lib. 2. Prior. cap. 27.* syllogismus ex verisimilibus, vel signis. alia apud scholasticos, syllogismus mutilus, cui nempe deest aliqua præmissarum. cuiusmodi opus est, si quando ab abstractis ad concreta, vel contrà, transitur.

XXVIII.

De inductione.

INDUCTIO definitur *lib. 2. Pr. cap. 23.* Iquo alterum extremum de medio per alterum concluditur, huius naturam legesque optimè tradit Aristoteles. si hoc vnum addatur, nullam esse necessitatem in inductione, nisi fiat per propositiones causales.

XXIX.

De exemplo.

EXEMPLUM est, vt ibidem *cap. 24.* dicitur, quo probatur medium de extremo per simile tertio; vnde apparet imbecillitas huius argumentationis, quam idcirco Philosophus oratoriam vocat, quia valet tantum ad opinionem faciendam, & quidem apud vulgus.

D E
DEMONSTRATIONIS
PRINCIPIIS ET EFFECTV.

I.

Notio demonstrationis.

DEMONSTRATIO, mortalis hominis optima secundum mentem operatio, quam communi, tam clara notione dicitur perfectus discursus, perfectus, inquam, & quoad finem, quæ scientia; & quoad principia, quæ primæ notiones; & quoad modum, qui absolutus.

II.

Definitio demonstrationis.

HINC tribus modis definitur, per causam finalem, syllogismus scientificus. per materiale, syllogismus ex necessariis, vel ex veris, primis, immediatis, notioribus, prioribus, & causis conclusionis. per formalem, syllogismus perfectus.
lib. 1. Post. cap. 2.

III.

Existentia demonstrationis.

DEMONSTRATIONEM tollere conati sunt, & qui negauere vllam esse scientiam, Academici; & qui principia sustulere, Pyrrhonij; & qui nunc plurimi in scholis, notionem demonstrationis non habent. Academicos ipsa scientia, Pyrrhonianos experientia; ceteros doctrina cōuincit.

IV.

Materia demonstrationis.

MATERIA proxima demonstrationis sunt propositiones necessariae, sed vt necessitatis triplex est gradus, ita & materiae eiusmodi triplex perfectio. gradus illi apud Aristotelem *ibidem cap. 4.* appellantur solemni formula, de omni, per se, & vniuersali primo.

V.

De primo gradu necessitatis.

GRADVS ille primus duas exigit conditiones, scilicet, vt propositionis subiectum sit vniuersale, & prædicatum subiecto conueniat vniuersaliter quoad tempus, hoc est, vt aiunt scholæ, sit de omni subiecto pro omni tempore, seu sit vniuersalis posterioristice.

VI.

De secundo gradu necessitatis.

SECUNDVS gradus postulat vt prædicatum inter & subiectum sit nexus à natura factus. fit autem quatuor omnino modis, vel enim genus, aut proprium, aut differentia coniungitur cum specie, vel causa adæquata iungitur cum effectu; hi sunt quatuor perfectitatis modi.

VII.

De quarto modo perfectitatis.

SED quartus ille modus iterum quadruplex est. quia quatuor sunt genera causarum. finis, efficiens, materia, & forma. Per finem scientiæ practicæ, per materiam & efficientem Physica; per formā Metaphysica demonstrat. hoc supposito, quòd in causis subordinatis non sit processus in infinitū.

VIII.

De tertio gradu necessitatis.

TERTIVS gradus, qui summus est, requirit, vt prædicatum totum toti subiecto conveniat, atque adeo sint termini reciproci, vt homo est rationalis. conclusio autem in hoc gradu esse non potest, nisi cū proprietates quarti modi demonstratur de specie.

Diuisio demonstrationis.

DEMONSTRATIO alia est effectus per causam, alia causæ per effectum, illa dicitur à priori in scholis, apud Aristotelem ὁπ, hæc verò à posteriori, & δὲπ. illa prior est perfectiôrque quoad naturam, ista prior quoad nos, & ita minùs perfecta.

X.

Medium demonstrationis.

DEMONSTRATIONIS perfectissimæ medius terminus est definitio subiecti, quatenus est causa maioris extremi, atque adeo ipsius quoque definitio. imperfectæ verò medius terminus longè est multiplicior: imò & signa includit, quæ Aristoteles τεκμήρια vocat.

XI.

Figura demonstrationis.

CVM demonstrationis conclusio debeat esse vniuersalis, est enim ipsamet scientia, quæ de vniuersalibus tantum est. fieri non potest vt aliquis demonstret in pluribus figuris quàm prima & secunda, & in singularum modis duobus, Bar. Cel. Cæs. Cam.

XII.

Modus demonstrationis.

SI medius terminus sit definitio subiecti, necesse est vt demonstratio fiat in secundæ figuræ secundo modo. si autem fuerit definitio prædicati, licet & in prima, & in secunda demonstrare. Quod de definitione dicitur, intelligendum etiam de imperfecta, seu descriptione.

XIII.

Definitionis leges.

DEFINITIONIS enim duo sunt genera, vna perfecta est, quæ explicat essentiam rei, per primam differentiam; altera imperfecta, quæ & definitio vocatur, quæque secundarias differentias continet. vtriusque leges sunt istæ, duæ instar omnium, vt omni, solique conueniat.

XIV.

Virtutes definitionis.

VIRTUTES bonæ definitionis numerantur vulgò quinque, vt sit brevis, vt clara, vt ordinata, vt naturam definiti explicet, & proprietates demonstret, proprietates inquam, id est necessaria attributa. vnde facile est vulgares plurimas repudiare.

XV.

Leges diuisionis.

DIVISIO definitionis faciendæ instrumentum, vt definitio demonstrationis, his legibus fit, nihil infinitum diuiditur: membra sint singula toto minora: omnia æqualia: sint & positiua, & de his totum prædicetur: sint opposita.

XVI.

Thesis vniuersalis.

QUANTO totius artificij Logici tam admirabiliter præcepta tradidit Aristoteles, tamque euidenter tradita demonstrauit, vt nihil germanis Organilibris falsi contineatur. Sunt autem germani, vnus de Interpretatione, duo Priorum, duo Post. octo Topic. & vnus de Elenchis.

XVII.

Methodus vniuersalis.

CONTRA naturam faciunt, qui alias siue de Categoriis siue de Vniuersalibus, siue de essentia operationum quæstiones agitant, quàm quæ ab Aristotele in Organo disputantur: quare iniquam consuetudinis tyrannidem excuti oportet à vero scientiæ amatore.

DE SCIENTIÆ PROPRIETATIBVS.

I.

De scientiæ stricta significatione.

SCIENTIA, si strictè sumitur, distinguui debet à Sensu, qui singularis est: Errore, qui falsus; Opinione, quæ incerta; Fide, quæ obscura; Intelligentia, quæ intuetur veritatem; Sapientia, quæ per altissimas causas discurrit; Arte, & Prudentia, quæ sunt operatiuæ.

II.

Quot sint ipsius proprietates.

SEPTEM igitur exigit: vt distinguatur à sensu, vniuersalitatem; vt ab errore, veritatem; vt ab opinione, certitudinem; vt à fide diuina, euidentiā; vt ab intelligentia, discursum: & quidem per proximas causas, vt à sapientia; denique necessitatem subiecti, vt ab arte & prudentia.

N

III.

Vnde nascantur.

EX istis conditionibus duas habet à subiecto, quod sit vniuersalis, & quod speculatiua; tres à connexionem prædicati cum subiecto, veritatē, certitudinē, & euidētiā, duas alias à medio: debet enim considerari vt conclusio, quæ essentialiter tria respicit, subiectū, subiecti connexionē, illationem.

IV.

Partitio tractationis.

DE vniuersalitate dictum satis, satis etiam de veritate propositionis, necessitate subiecti, discursu, & medio demonstrationis: restat ergo vt de euidētia & certitudine, seu necessitate complexa, videantur figillatim tria, quid sit, quotuplex sit, & vnde oriatur.

V.

Quid sit & quotuplex euidētia.

EVIDENTIA est manifestatio veritatis in aliquo lumine, in ea verò considerari debet, & gradus, & modus: ratione gradus, diuiditur in Physicam, Mathematicam, & Logicam seu Metaphysicam. ratione modi, in formalem seu positiuam, & materiale seu negatiuam.

VI.

Quotuplex sit gradus euidentiæ.

TRIPLEX enim est gradus euidentiæ, quia triplex lumen est, in quo videtur veritas, lumen enim aliud nihil est quàm proportio obiecti proprii ad facultatem cognoscentem. Facultas autē triplex est omnino, vna quæ sensibiles qualitates, altera quæ quātitatem, tertia quæ οὐσία percipit.

VII.

De singulis gradibus.

HINC physicè euidens est illa propositio, cuius veritatem manifestat sensus, vt ignis calefacit. Mathematicè, cuius veritatem ostendit imaginatio; vt, quæ sibi congruunt, sunt æqualia. Logicè denique, cuius veritatem ostendit intellectus, vt impossibile est idem esse & non esse.

VIII.

Quotuplex sit modus euidentiæ.

MODVS euidentiæ est duplex, nam hoc lumen mens ita habere potest, vt habere se sciat, vel habet quidē, non tamē habere se cognoscit: si primo modo habetur, dicitur formalis positiva & perfecta; si secundo tantū, dicitur materialis, negativa, & imperfecta, atque velut inuoluta.

Quid sit & quotuplex certitudo.

CERTITVDO est firmitas animi in suo iudicio, in ea similiter spectari debet & gradus & modus. ex parte gradus diuiditur in Moralem, Physicam, & Logicam seu absolutam; ex parte modi diuiditur in formalem, seu positiuam, & materialem, siue negatiuam, & velut impeditam.

X.

De certitudine formali.

FORMALIS constat duobus iudiciis, vno categorico, ex.g. terra est rotunda; altero modali, puta impossibile est, terram non esse rotundam. ita & incertitudo formalis, habet enim categoricum commune cum certitudine. modale autē oppositum, possibile est terram non esse rotundam.

XI.

Quot sunt gradus certitudinis.

IN c triplex est certitudinis gradus, vt etiam triplex impossibilitatis seu necessitatis, quia triplex est potentia, moralis, naturalis, & absoluta. Impossibilitas moralis est, cuius regula est communis mos hominum; naturalis, cuius regula est natura; absoluta, cuius regula est essentia rerum.

XII.

Scientia & sensus comparatio.

QVANDO QUIDEM sensus singulares tantum complexiones rerum renunciat, & scientia tamen de vniuersalibus est, certum est quod ait Aristoteles, *l. 1. Post. text. 182.* per sensum non posse haberi scientiam: quamquam de singulari obiecto, cui idem est esse, quod esse hoc, scientia datur.

XIII.

Scientia & erroris comparatio.

NON potest etiam de eadem propositione in eodem intellectu simul esse scientia & error; opponuntur enim per affirmationem & negationem, quas ambas simul esse, aut veras, aut falsas nullus intellectus iudicare potest, quandoquidem istud est primum principium, Impossibile est idem, &c.

XIV.

Scientia & opinionis comparatio.

PERSPICVVM est fieri non posse, ut eandem rem simul opinetur quispiam, & sciat; alioqui existimaret eandem rem aliter se habere posse, & non aliter se habere posse, quod fieri non potest; in alio autem & alio homine, utrumque esse potest de eadem re. *Aristot. 1. Post. t. 20.*

XV.

Consensus Doctorum.

ARISTOTELI consentiunt omnes Peripatetici, quódque magnum est evidētis veritatis præiudiciũ, in ea parte Scotus non dissentit à D. Thoma, vt mirabile fit quomodo recentioris scholæ non minima pars à suis antistitibus discedat, propter rationes sanè non eruditissimas.

XVI.

Vnde demonstretur hic consensus.

HÆc autem veritas aliunde illustrius demonstrari non potest, quàm ex eo quod omnis opinio actualẽ semper habeat formidinẽ, scientia certitudinem. quod dictum inde conficitur, quia omnis propositio immediata est modalis in mente, & nemo iudicet donec ad immediatas deuenierit.

XVII.

Aristotelis auctoritas.

ARISTOTELES *loco cit.* in eodem non est ita possibile quod sit scientia & opinio de eadem re; alioqui simul existimabit, exempli causa, hominẽ esse id ipsum quod animal, (hoc enim est non posse esse non animal) & non id ipsum quod animal, (hoc enim est posse esse non animal.)

XVIII.

Auctoritas D. Thomae.

SCIENTIA cum opinione simul esse non potest simpliciter de eodem. quia de ratione scientiæ est, quòd id quod scitur, existimetur esse impossibile aliter se habere: de ratione autem opinionis, quòd id quod est opinatum, existimetur possibile aliter se habere, 2. 2. q. 1. art. 5.

XIX.

An scientia & fides simul esse possint.

SI quæstio definienda sit auctoritate Patrum, & Doctorum, pars affirmans exulare penitus debet è schola, adeo communi sententia proscibitur, à Chryso-
mo, Augustino, Gregorio Magno, aliisque Patribus, Diuo Thoma, Scoto, aliisque antiquis scholæ luminibus, & magistris.

XX.

Vnde sententia PP. & DD. probetur.

DEMONSTRATUR autē hinc quòd omnis sciētia habeatur per principia per se nota, & consequenter visa, & ideo oporteat, quæcūque sunt scita aliquo modo esse visa. non est autem possibile, quod idem sit visum & creditum ab eodē homine, atque ita nec scitum, & creditum, 2. 2. q. 1. art. 5.

XXI.

Intelligentia & scientia comparatio.

QVÆRIT Aristoteles *lib. 2. Post.* an definitio demonstrari possit, respondetque definitiones quasdam esse immediatas, quas & esse & quid sint supponere oportet: alias quæ medium habeant & causas, atque has demonstrari posse, illæ sunt *ἁπλῶς*, istæ proprietatum.

XXII.

Scientia & artis comparatio.

QVANDOQVIDEM intellectus operativus à speculativo differt obiecto, quod ille habet depēdens à sui cognitione, iste indepēdens, certè fieri nō potest, ut de eadē propositione sit scientia & ars: unde fit, ut virtutes speculatiuæ ab operativis, nō sine tātum extrinseco, sed obiecto differāt.

Harum conclusionum veritatem propugnauit LVDOVICVS DE SVRAMOND
Parisinus, die XII. Martij, M.DC.L.

THESES
DE PHILOSOPHIA
MORALI
MORVM MAGISTRA,
PROFVNATA
ANORIBVS ADOLESCENTIBVS,
IN COLLEGIO CLAREMONTANO
SOCIETATIS IESV.

Edictum Martini et DC. Parisiensi
Universitati

PARISIIS,
Typis Edmundo Martini, ex Typogr.
Jussu 1717
M. DC. LI

XX

De la nature et de l'usage de la langue

de l'Académie des Sciences et des Lettres

de la Ville de Paris

par M. de la Harpe, de l'Académie

des Sciences et des Lettres

de la Ville de Paris

et de l'Académie des Sciences

et des Lettres de la Ville de Paris

XXI

De la nature et de l'usage de la langue

de l'Académie des Sciences et des Lettres

de la Ville de Paris

par M. de la Harpe, de l'Académie

des Sciences et des Lettres

de la Ville de Paris

et de l'Académie des Sciences

et des Lettres de la Ville de Paris

Paris chez la Citoyenne Lesclapart, Palais

National, ci-devant des Arts, ci-devant

des Sciences, ci-devant des Arts, ci-devant

des Sciences, ci-devant des Arts, ci-devant